

KALAALLIT TIMERSORNERANNI INGERLAARNEQ

Kalaallit akornanni timersornermi ileqqut pillugit
misissueqqissaarneq 2019

Nalunaarusiaq / Marsi 2020

Mette Eske, Peter Forsberg
& Rasmus K. Storm

Idrættens
Analyseinstitut

**KALAALLIT
TIMERSORNERANNI
INGERLAARNEQ**

Taaguutaa

Kalaallit timersorneranni ingerlaarneq: Kalaallit timersornermi ileqquannik misissueqqissaarneq 2019

Allattoq(allattut)

Mette Eske, Peter Forsberg aamma Rasmus K. Storm

Inniminniisoq

Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiiffiit Kattuffiat

Saqqaa

Idrættens Analyseinstitut

Saqqaaani assimik assiliisoq

Emil Stach/GIF

Saqqummersita

Siulleq, Aarhus, marsi 2020

Akia

Nalunaarusiaq ilisimasanik katersuiffimmi uani akeqanngitsumik aaneqarsinnaavoq: www.idan.dk

ISBN

978-87-93784-27-7 (pdf)

Saqqummersitsisoq

Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Suminngaanniit aaneqarnersoq ilisimatitsissutigalugu issuaaneq akuerisaavoq.

Imarisai

Aallaqqaasiut.....	7
Eqikkaaneq angusallu pingaarnerit	9
Meeqqat inersimasullu timersornermi qasujaallisanermilu peqataanerat	9
Ulluinnarni timimik atuineq	12
Inersimasut kajumissutsiminnik suliaqarnernut peqataasarnerat.....	13
Kalaallit Nunaanni timersortoqarnerulernissaanik anguniagaqarneq	14
Misissueqqissaarnerup ilaa 1: Kalaallit meerartaasa timersornikkut ileqqui timiminnillu atuineri.....	18
Meeqqat qassit timersortartuuppat/timigissartartuuppat?	18
Meeqqat qassit ikinnerpaamik ataatsimik timersuuteqarsimasut ukiuni kingullerni qassiusimappat?	19
Timersuutitut sorlernut meeqqat peqataasarpat?	20
Meeqqat timersortartut: Aaqqissuuseriaaseq, akulikissuseq ukiullu qanoq ilinera.....	22
Aalariaatsit, timersornertut timigissarnertullu taaneqarsinnaanngitsut	24
Periutsit sisamat taaguutaasa ataatsimut anguniagartaat.....	25
Ulluinnarni timersortarnissamut peqqutit aporfiillu.....	27
Timersoqatigiiffinnut meeqqat qanoq isumaqarpat?.....	30
Ukiuni kingullerni meeqqat timersoqatigiiffimmit ilaasortaajunnaarsimappat?.....	31
Eqikkaaneq.....	32
Misissueqqissaarnerup ilaa 2: Inersimasut timersornerup tunngaatigut ileqqui, timikkut aallussinerat piumassutsiminnillu sulinerat	34
Inersimasut qassit timersortarpit/timigissartarpit?	34
Inersimasut qassit ikinnerpaamik timersuummik ataatsimik ukiuni kingullerni aalaakkaasumik aallutaqarsimappat?	35
Inersimasut timersortartut timersornerlu ajortut suut ilisarnaatigaat?	35
Timigissarnerit sorliit inersimasut akuliuffiginerusarpaat?	36
Inersimasut timersortartut: Aaqqissueriaaseq, akulikissuseq ukiullu qanoq ilinera.....	38
Timimik atuinerit timersornertut timigissarnertullu taaneqarneq ajortut	40
Periusissatut taaguutitut sisamanut ataatsimut angusat	41
Timersornissamut peqqutit suullu ulluinnarni aporfiuppat	43
Kalaallit Nunaanni timersortartut nunanut allanut sanilliunneri	51
Inersimasut akorngammi piumassutsimik ikiuuttarnerit qanoq ippat?	52
Eqikkaaneq.....	57
Atuakkat atorneqartut.....	59

Ilanngussaq A: Periuutsit paasissutissallu tunngavigineqartut.....60
Ilanngussaq B: Inuiaqatigiit katiterneqarnerinik naleqqersuineq sioqqullugu kingornalu ..61

Aallaqqaasiut

Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiiffiit Kattuffiata (GIF) piffissami 2020-2023-mut periusissiaq nutaaq suliarisimavaa, anguniakkat pingaarnerit marluk tassaapput Kalaallit Nunaanni timersornermik sammisaqarnerup annertusinissaa kiisalu inuit timersornerup iluani kajumissutsiminnik suliaqartut - imaluunniit inuiaqatigiinni allanik aallutaqartartut - amerlinissaat.

GIF-ip aamma Idrættens Analyseinstitutip (Idanip) akornanni eqqartuinerit tunngavigalugit isumassarsiamik qanoq timimik atuineq, timersorneq aamma qasujaallisarneq paasineqartarnersoq suliaqartoqarpoq. Tunngavik takutitassiaq 3-mi takutinneqartoq GIF-ip periusissiami nutaami anguniagassamik suliaqarnermi paasinninnissamut tunngaviatut atornerqarpoq, piffissallu periusissiorfiusup¹ iluani timersornerup naliliiffigineqarneranut tunngaviliisuulluni.

Nalunaarusiaq una siunissami sulinissamut periusissiatullu anguniakkat pillugit paasinninnissamut aallaavigineqarluni tunngaviup uuttortarnissaanut aamma inerniliissutaasusaavoq, killiffimmillu uuttortaanerussalluni.

Nalunaarusiami Kalaallit Nunaanni timersornermut timimillu atuinerit apersuilluni skemanik immersuilluni Kalaallit Nunaanni meeqqat, inuusuttuaqqat inersimasullu akornanni 2019/2020-mi ingerlanneqarsimasumik tunngaveqarluni misissuisoqarpoq. Aammattaaq nalunaarusiami iserfigineqarpoq – suliaassarfiit toqqakkat iluanni – 2015-imiilli ineriartorneq, taamani Idanip Kalaallit Nunaanni misissuineq taamatut ittoq ingerlappaa (Asserhøj og Forsberg, 2015).

Nalunaarusiaq imatut ilusilersorneqarsimavoq:

- Siullermik meeqqat inersimasullu akornanni misissuineri angusat pingaarnerit eqikkaanermi saqqummiunneqarput.
- Immikkoortumi tullermi suliarineqarsimasunut periuserineqarsimasut saqqummiunneqarput, innuttaasullu timimik atuinerit anguniagaat assigiinngitsut pineqarlutik. Immikkoortup naggataani iluseq katiterneqarpoq periusissatullu anguniakkat katiterneqarlutik.
- Misissueqqissaarneq siulleq taava tullunneqarpoq, tassani meeqqat sammisaqartarnerisa timersornermilu ileqquisa inissisimanagerat immikkoortitaartunit aallaaveqartoq, paasinnissinnaassuserlu aallavigalugu inissisiterneqarsimasoq. Meeqqat sammisani aalajangersimasuni peqataanerat tassani sammineqarpoq,

¹ Idan GIF-imut sullinnera aammaat oqaaseqaatinik imaqarpoq, tassani periusissiami sammiisat assigiinngitsut nalilersorniarlugit inernilerneqartarsinnaasut pineqarput, periusissiami anguniakkat anguneqarnerisut pillugit (Storm et al., 2020). Taamaattumik itisiliinerunermut tassunga innersuussisoqarpoq.

soorlu aamma timersornermut peqataarusussuseqarnermut patsisaasut aporfiillu tassabu qitiutinneqartut. Misissuinermi eqimattat assigiinngitsut akornanni assigiinngissuseq misissorneqarpoq, tassa imaappoq, suaassuseq ukiullu akimorlugit. Aammattaaq 2015-imiit 2019-imut ineriartorneq sammineqarluni (Idan tassa assingusumik misissuikuugami).

- Tamatuma kingorna misissueqqissaarnerup ilaa 2 inersimasunik qitiutitsisoq sammineqarpoq. Timersornerup tungaatigut ilanngussatut misissuinerup immikkoortua taanna aamma kajumissutsiminnik suleqataasunik qitiutitsivoq.
- Nalunaarusiap naggataani misissuinermi tunngavigineqartut periuserineqartullu sammineqarput taakkualu ilanngussami A-mi B-milu ipput.

Eqikkaaneq angusallu pingaarnertit

Idrættens Analyseinstitut (Idan) Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiiffiit Kattuffiannut meeqqat, inuusuttut, inersimasut utoqqaallu timersornermi aamma kajumissuseq tunngavigalugu sulinerat pillugu misissuisimavoq. Misissuinermi 2019/2020²-mi ingerlanneqartumi Kalaallit Nunaanni pissutsinik maannakkullu sumut killinnermik takutitsivoq. Misissuinermi apersuilluni immersugassaat marluk atorneqarsimapput, tassa meeqqat ilaannik (9-15-inik ukiulinnik) aamma inersimasunik (16+-inik ukiulinnik) (takukit ilanngussaq A aamma B) misissuinerusimapput. Ataani siullermik misissuinermi inernerit pingaarnertit eqikkaarneqarput, tamatumalu kingorna Kalaallit Nunaanni timimik atui-neq pillugu iluseq saqqummiunneqarluni.

Meeqqat inersimasullu timersornermi qasujaallisannermilu peqataa-nerat

Meeqqat akornanni apersuilluni misissuinerup takutippaa, meeqqat affaat (52 pct.) akippu-put, nalinginnaasumik timersorlutillu qasujaallisartarlutik. Nukappiaqqat (60 pct.) akippu-put, nivarsiaqqanunq naleqqiullutik sammisaqarnerullutik (44 pct.), ukioqqortusiartornerlu iluti-galugu timersornermut peqataaneq appariartortartoq takuneqarsinnaavoq. Meeqqat ukiuni kingullerni akuttoqatigiissaartumik ikinnerpaamik sammisamik ataatsimik sammisaqarsi-masut qiviaraanni, meeqqat amerlanerpaartaat sammisaqarsimapput (82 pct.) Misissuine-ruttaaq takutippaa, angajoqqaat meeqqamik timersornermut peqataanerannut angisuumik sunniuteqartut. Angajoqqaat nammineerlutik sammisaqarpata, meeqqat aamma taamaak-kajuttarput.

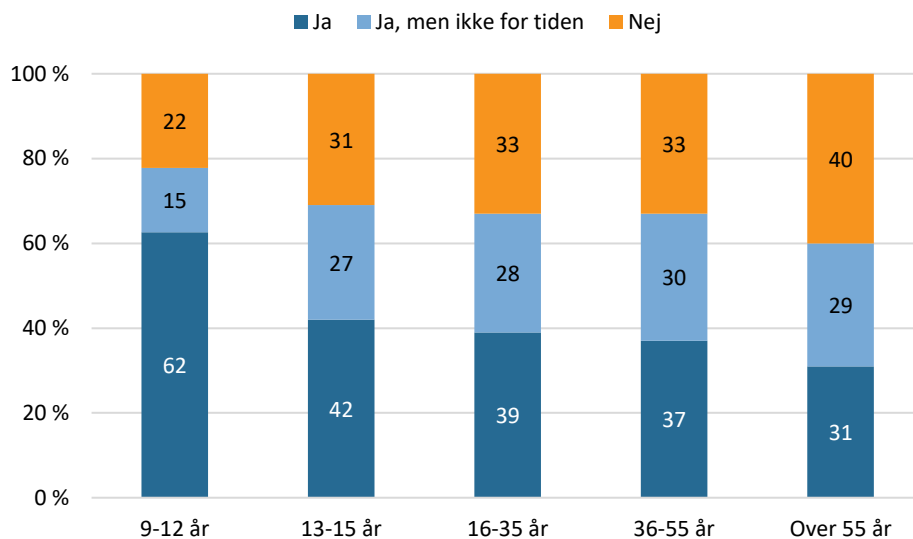
Inersimasut akornanni misissuinerup takutippaat, inuit quliugaangata sisamat (36 pct.) na-linginnaasumik timersorlutillu qasujaallisartartut. Piffissaliineq 'ukioq kingulleq' qivia-raanni inersimasut tallimaagaangata sisamat (82 pct.) oqarput, sammisamik ataatsimik akuttoqatigiissumik sammisaqarsimallutik. Inersimasut timersornermik sammisaqartut amerlassusaasa Kalaallit Nunaat nunanut Europamiittunut naleqqiullugu appasinnerpaat ilaannut inissippoq, kisianni nunanut Europap kujataaniittunut kangianiittunullu, soorlu Grækenlandimut, Rumæniamut aamma Litauenimullu naleqqiullugu qaffasinneruvoq. Angutit amerlanerulaartut (39 pct.) arnanut (34 pct.) naleqqiullugit nalinginnaasumik ti-mersornermik sammisaqarput, ukioqqortusiartornerlu ilutigalugu timersornermut peqataaneq appariartortarpoq. Inersimasut akornanni ilinniagaqarsimaneq timersorner-mullu peqataaneq imminnut atasorujussuupput. Inersimasut ingerlaqqittumik ilinniagallit timersukkajunnerullutillu qasujaallisarnerusarput.

Oqaatigineqareersutut misissuinerup takutippaa, nalinginnaasumik timersortartut ukioq-qortusiartorneq ilutigalugu appariartortartut. Tamanna takutitassiami 1-imi innuttaasunut nalinginnaasumik sammisaqartunut naleqqiullugu takuneqarsinnaavoq. Timersornermut peqataaneq innuttaasut ukiukinneraasa akornanni qaffasinnerpaavoq (9-12-inik ukiullit) appasinnerpaajullulluni innuttaasut utoqqaanerit akornanni (55-it sinnerlugit ukiullit). Aammattaq ilutsip takutippaa, unikkallalaaqqasut ('aap, kisianni maannakkuunngitsaq')

² 2019-imi septemberip aallartinneraniit 2020-mi januaarip naaneranut

inersimasut ukioqatigiiaat akimorlugit aalaakkaakannertoq, inersimasulli 55-it sinnerlugit ukiullit oqaatigaat, inuusuttunut inersimasunullu (13-55-inut ukiulinnut) naleqqiullutik sammisaqanngivissorlutik.

Takutitassiaq 1: Kalaallit Nunaanni meeqqat inersimasullu timersornermi peqataanerat, pct.

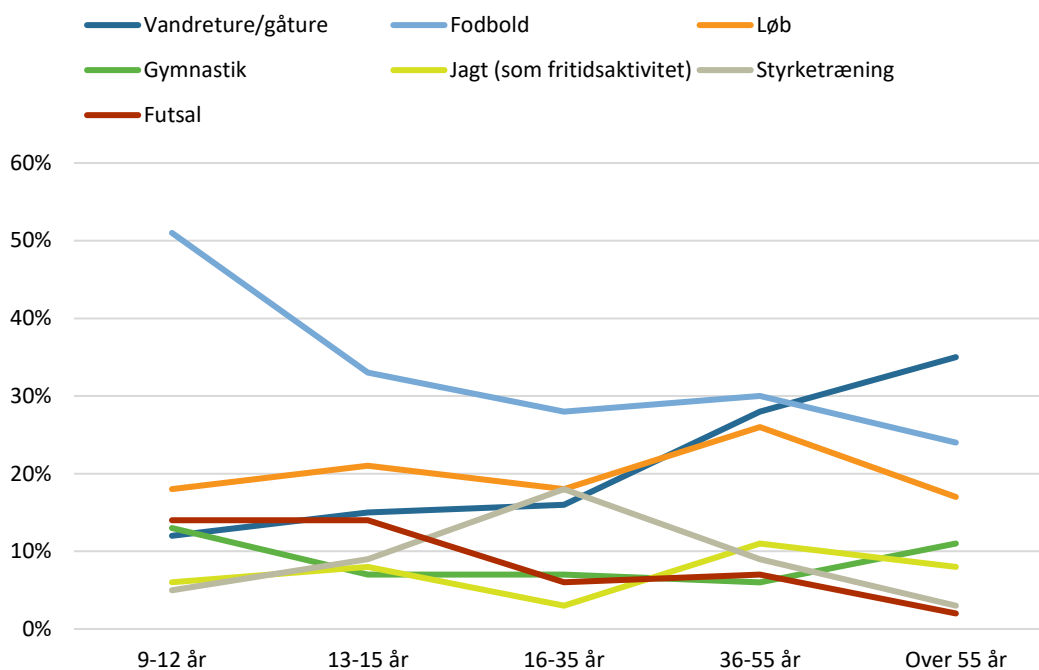

Paasisutissaasivik: Misissuinerup ilaa 1 aamma 2 (9-15-inik ukiullit, n=355, 16+-nik ukiullit, n=864). Iluseq apeqqummit uannga aallaaveqarpoq: 'Nalinginnaasumik timersortarpi/qasujaallisartarpi?'.

Timersornermi sammisanik toqqaanermi, meeqqat inersimasullu akornanni ersarissunik assigiinngissuteqarpoq (takutitassiaq 2 takuuk). Meeqqat akornanni sammisaq nalinginnaanerpaq tassaavoq isikkamik arsarneq (51 pct.) tulleralugu arpaneq (19 pct.) aamma futsal, illup iluani isikkamik arsarneq (14 pct.).

Aqqaneq-marlunnik ukioqalernerup nalaani isikkamik arstartartut ikilerujussuuartarput, naak isikkamik arsaaneeq tassaagaluartoq inersimasunit 55-it tungaannut ukiulinnut sammisaasoq annertunerpaq. 55-it qaangerneranni pinngortitami pisunnerit/pisuttuarnerit siullinngortarput. Pinngortitami pisunnerit/pisuttuarnerit 35-it missaannik ukioqalernerup missaanni amerliartulereertarput. Arpaneq aamma ukiut akimorlugit ukiulinnit nuannarineqartorujussuuvoq, naak inersimasut 36-55-inik ukiullit akornanni aallunneqarnerugaluarluni. Paarlattuanik futsal, illup iluani arsaaneeq, pingaarnertut sammisaavoq meeqqanit (9-15-inik ukiulinnit) aallunneqarluni. 13-15-inik ukioqanermiilli nukkassarneq nuannarineqalertiartortarpoq. Nukkassarneq 16-35-inik ukiullit akornanni sammineqarnerpaajuvoq, tamanna sammisaavoq peqataaffigineqarnerpaq. Eqaarsarneq mikinernit (9-12-inik ukiulinnit) aamma utoqqarnit (55-it sinnerlugit ukiulinnit) nuannarineqarnerpaajulluni. Aallaaniarneq inersimasut 36-t sinnerlugit ukiullit akornanni immikkut ittumik nuannarineqarpoq. Qanorluunniit ukiullit taassuminnga aallussaqaarsinnaanerata peqqutaasinnaavoq (soorlu ataata/anaana aamma erneq/panik).

Takutitassiaq 2: Timersuutinit assigiinngitsunut peqataaneq ukiut akimorlugit allanngorarpoq, pct.

Paasissutissap aallaavia: Misissueqqissaarnerup ilaa 1 aamma 2 (9-15-nik ukiullit, n=355, 16+ år, n=864). Ilutsimit pisut toqqagaaput, taakkua atornerqarnerunerpaanerat pissutigalugu.

Iluaani allanneqartut:

Pisunnerit/pisuttuarnerit

Isikkamik arsaanneq

Arpanneq

Eqaarsaarneq

Piniarneq (sunngiffimmi)

Qasujaallisarneq

Illup iluaani isikkamik arsaanneq (Futsal)

Isikkamik arsarneq nukappiaqqat niviarsiaqqallu akornanni sammineqarnerpaajuvoq, naak nukappiaqqat (54 pct.) niviarsiaqqanit (30 pct.) amerlanerit isikkamik arsartaraluartut. Aamma allanik sammisaqartoqartarpoq, peqataasut akornanni suaiaassutsikkut assigiinngissuteqartut. Futsal, nerrivimmi arsaarneq aamma aallaaniarneq nukappiaqqanit aallunneqarneruvoq, pinngortitami pisunneq/pisuttuarneq, eqaarsaarneq aamma assammik arsarneq niviarsiaqqanit aallunneqarnerupput. Sammisat arpannertut nukkassarnerullu ittut naligiimmik nukappiaqqanit niviarsiaqqaniillu aallunneqarput.

Meeqqat inersimasullu akornanni timersorneq, timersortartuuneq namminerlu aqutamik timigissarneq (kisimiilluni allanilluunniit ilaqlarluni) aqqissuussamik sammineqarnerpaajupput. Ukiuni kingullerni meeqqat timersuummik sammisaqartut 59 pct.-it aamma inersimasut timersuummik aallutaqartut 74 pct.-it ikinnerpaamik nammineerlutik aalaakkaasumik sammisaqarput. Timersornerni aqqissuussani timersortartut akornanni atornerqarnerpaaq tulleg tassavoq peqatigiiffinni timersorneq, meeqqat timersuummik aallutaqartut akornanni nalinginnaanerpaajuvoq (49 pct.) inersimasunut naleqqiullugu (44 pct.) Timersorfinni nammineq pigineqartuni timigissartarfinni timersorneq/qasujaallisarneq paarlatuanik inersimasut akornanni (13 pct.) nalinginnaanarpaajuvoq, meeqqanut naleqqiullugu (9 pct.). Inersimasut timersortut 5 pct.-ii suliffimmi timersortarput.

Meeqqat akornanni timersornissamut/timigissarnissamut kajumissaataanerpaasartoq tasaaavoq nuannernera, inersimasullu akornanni peqqinnassusaa kajumissaataanerusarluni. Inunnut akuuneq unamminertaalu meeqqanut inersimasunullu pingaaruteqannginnerpaarpasippoq.

Sooq meeqqat inersimasullu timersorneq ajorlutillu timigissarneq ajorpat?

Misissuinerup takutippaa, meeqqat ilaat (18 pct.) aamma inersimasut (18 pct.) oqaatigaat, ukiuni kingullerni ataasinnguamilluunniit sammisaqarsimanatik. Misissuinerumi timersorneq ajortut aperineqarput, sooq timersornermik imaluunniit timigissarnermik sammisaqannginnersut.

Meeqqat inersimasullu akornanni timersornissamut/timigissarnissamut piffissaqannginneq aporfiunerpaavoq. Meeqqat piffissaq ikinngutiminnut atortarpaat (26 pct.) imaluunniit sunngiffimmi aallutanut allanut (17 pct.), inersimasullu sulinermut piffissartik atortarpaat (32 pct.) imaluunniit ilaquuttaminnut (20 pct. Meeqqat inersimasullu timersunngitsut akornanni ima isumaqarsinnaavoq, sungiusarnissamut periarfissanik eqaannerusunik atorfissaqartitsisoqartoq, ulluinnarni atukkanut tulluussarneqarsinnaasut, sammisaqanngitsullu piffissaqannginneq misigisarpaat. Meerarpaaluit oqarput, eqiasullutik (17 pct.) imaluunniit timersornermik/timigissarnermik soqutisaqaratik (16 pct.).

Meeqqat sammisaqanngitsut affaasa sinneri (52 pct.) inersimasullu (51 pct.) oqarput, timersortalerusullutik/timigissartaleqqikkusullutik. Taamaattumik timersornermut peqataanerulernissamut periarfissaqarpasippoq.

Ulluinnarni timimik atuineq

Ulluinnarni sammisaqarnissamut periarfissarpasuaqarpoq. Timersornermut, timersortartuunermut timigissarnermullu peqataanerup saniatigut misissuinerup aamma sammivaa, kalaallit ulluinnarni aalariatsit allat qanoq atortigineraat. Inersimasorpassuit meerarpasuillu assartuutit assakaasullit atortarpaat, tassani ikinnerpaamik sapaatip akunneranut tallimariarluni timi atorneqartarpoq. Uani pisunneq atorneqarnerpaavoq, tamatumani meeqqat 44 pct.-ii inersimasullu 64 pct.-ii sapaatip akunneranut tallimariarlutik tamanna aalluttarpaat. Aammattaaq meeqqat pingasuugaangata atasseq (28 pct.) ullup atuarfiusup ingerlanerani ikinnerpaamik sapaatip akunneranut tallimariarlutik timiminnik atuisarput. Inersimasut 60 pct.-ii timiminnik nukkiortitsillutik sulisarput, 38 pct.-illu ullormi sulinerminni sapaatip akunneranut ikinnerpaamik tallimariarlutik timertik atortarpaat. Nassuiaat siammasinnerusoq atoraanni, 'samsaq sunaluunniit uummativit kassunneranik sukkanerulersitsisoq piffissallu ilaani ilinnik anertikkartitsinerulersoq', taava meeqqat agguaqatigiissillugu ullormut sivikinnerpaamik 1 tiimimik sivisussusilimmik timiminnik atuisarput sapaatip akunneranut ulluni 2,8-ini, inersimasullu sapaatip akunneranut agguaqatigiissillugu ulluni 4,6-ini timiminnik atuisarlutik. Meeqqat tallimaagaangata ataaseq (63 pct.) sapaatip akunneranut ikinnerpaamik ullut tallimat timiminik atuisarluni nalunaarpoq, inersimasullu tamatumani 47 pct.-imi inissisimapput.

Innuttaasut timiminnik atuinertik pillugu nammineerlutik naliliineri pillugit misissuinerup takutippaa, meeqqat pingasuugaangata ataaseq (34 pct.) akisassaq 'Atuarneq, fjernsynerneq imaluunniit allamik issialluni sammisaqarneq' aallutarineqartarpaa, inersimasulli amerlanerit (58 pct.) akisassaq 'sapaatip akunneranut sivikinnerpaamik 4 tiimit oqitsumik sammisaqartarlutik, soorlu assersuutigalugu pisuttuarnikkut (pisiniarfiliarneq imaluunniit suliffimmut suliffimmiillu pisunneq'. Meeqqat inersimasullu ikinnerit akinissamut periarfissat annertunerusumik sammisaqarnermut attuumassutillit aallutaraat.

Inersimasut kajumissutsiminnik suliaqarnernut peqataasarnerat

Misissuinermi aamma inersimasut Kalaallit Nunaanniittut kajumissutsiminnik suliaqartartut sammineqarput. Inersimasut 15 pct.-ii aallusseqataasarlutik timersoqatigiiffimmut ilaasortaapput, aallusseqataanatilli ilaasortat 10 pct.-iupput. 5 pct.-it ilaasortat ataatsimiinerneranni peqataasarput, 3 pct. kajumissutsiminnik sungiusaasuupput 2 pct.-illu kajumissutsiminnik aqutsisuupput. Angutit timersoqatigiiffimmi peqataasartut arnanut naleqqiullutik amerlanerupput, utoqqaanerusullu (55 sinnerlugit ukiullit) ukioqatigiiaanut marlunnut sinneruttunut naleqqiullugit aallullugu ilaasortaasut ikinnerupput.

Innuttaasut amerlanerusut kajumissutsiminnik suleqataanerulernissaannut tunngatillugu misissuineq tikkuussivoq, kajumissutsimik suliaqarneq pisussaaffiliinngitsoq suliassanut aalajangersimasunut naleqqiullugu angissallugu ajornannginnerusartoq. Taamaallaat inersimasut 5 pct.-iivi aalajangersimasumik kajumissutsiminnik sungiusaasuupput/aqutsisuupput, taakkua timersoqatigiiffiit peqatigiiffiini ulluinnarni ingerlatsinermut sammisaqartitsinermullu ilaapput, amerlanerujussuillu aalajangersimanngitsumik attuumassuteqarput (29 pct.), taakkua pisuni ataasiakkaani kajumissusertik tunngavigalugu ikiuuttarput. Suli amerlanerusut (35 pct.) allani timersornerunngitsuni kajumissusertik naapertorlugi suleqataasarput.

Inersimasut piffissap killilikkat iluani kajumissutsiminnik timersornermik/timigissarnermilluunniit suliaqarsimanngitsut piffissaqannginnertik patsisit annersaattut taasarpaat. Suliffimminni ulapippallaaramik 38 pct.), nammineq inuunerminni suliassaqaarpallaareeramik (36 pct.) piffissaqarfigisamulluunniit allamut piffissamik atornissaa pingaartinnerugamikku (18 pct.). Affaanik amerlanerit (59 pct.) nassuaatigaat siunissami sunngiffimminni suliaqarnissartik soqutigisinnaallugu, timersoqatigiiffik ikioqqulluni aperissagaluarpas. Taakkuani affangajaat (49 pct.), aperineqaannarnissartik utaqqiinnarpaat. Tassa sunngiffimmi suliaqartitassat amerlinissaannut periarfissaqartorujussoorpasippoq.

Kalaallit Nunaanni timersortoqarnerulernissaanik anguniagaqarneq

Uani immikkoortumi Kalaallit Nunaanni qanoq timersortoqartartiginera takuneqarsinnaavoq. GIF-ip takorluugaralugu anguniagaraa Kalaallit Nunaata nunarsuarmi timimik atuiffiunerpaanngornissaa. Timimik atuinerit assigiinngitsut qanoq immikkoortiterneqarsinnaanersut paasinialugit GIF Idan suleqatigalugu periusaasinnaasumik ineriartortitsisimavoq. Periuserineqartoq ataani naatsumik nassuiaatigineqassaaq, tamatuma kingorna massakut killiffimmut uteqqittoqaqqissaaq.

Periuserineqartumut GIF-illu takorluugaanut aallaavigineqartut timimik atuinerit assigiinngitsorpassuarnik aallaaveqarpoq, ilaatigut soorlu timersorneq, timersortartuuneq, timigissarneq ulluinnarnilu aalariatsit assigiinngitsut soorlu pinnguarnermi angalanermi, sulinerimi, atuarnermilu timimik atuinerit pineqarput.

Timimik atuinerit assigiinngitsut nalunaarsorsinnaanialugit misissuinerimi aallunneqarsimapput meeqqat inersimasullu timersortarnerat, timersortartuunerat timigissartarnerallu ulluinnarnilu timimik atuinerit assigiinngitsut. Timersorneq, timersortartuuneq, timigissartartuunerlu (annerusumik) sunngiffimmi innuttaasunit aallunneqartartuupput, timimik atuinerimi atuinerit assigiinngiaarnerusut ilaatinneqarput, aallutat uummammik sukkanerulersitsisartut. Timersornermut, timersortartuunermit, timigissartartuunermullu ilanngunneqarsinnaapput ornitamut ingerlaarnerit timimik atuiffiusartut (soorlu pisunerit, cykelernerit, skateboardernerit, løbehjulernerit) pinnguarnerrillu. .

GIF-ip periusissatut sulinermini takorluukkani taaguutinik marlunnik aallaveqartippai: 1) 'aaqqissuussamik' – 'nammineq aqutamik' og 2) 'allanik atisalersorluni' – 'allanillu atisalersornani' ingerlatanut. Ingerlatat ilaat immikkoortikkuminaassinnaapput, taaguusersornerisigullu periutsip timimik atuinerit ajornaatsumik paasiuminartumillu ilisarnaatilersorpai.

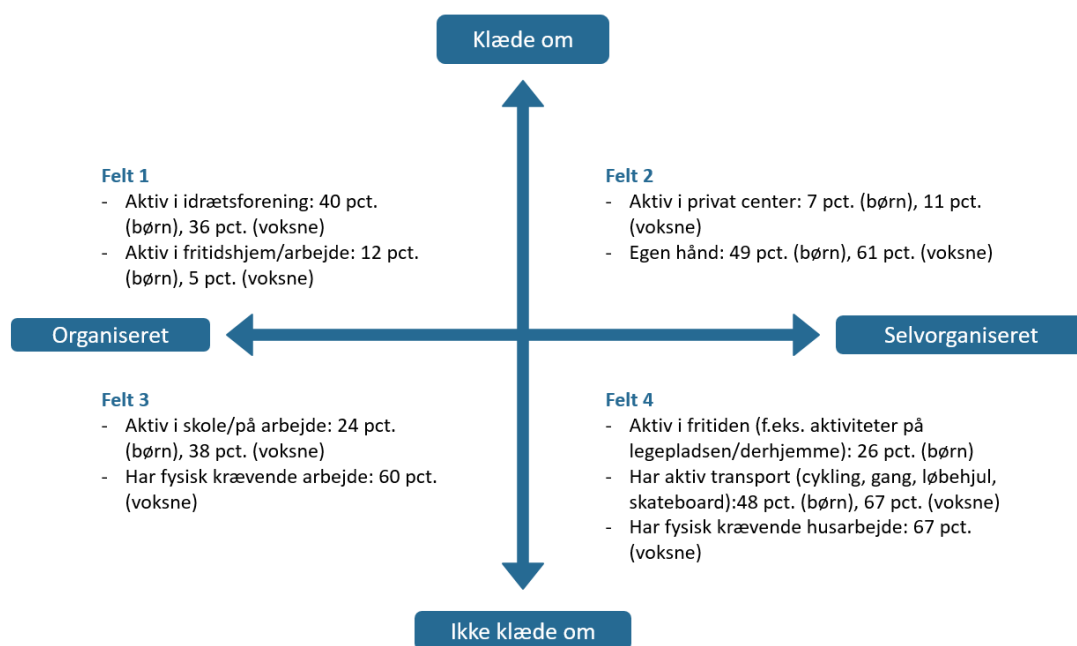
'Aaqqissuussamik' ingerlatanut ilaapput, sungiusaasoqarluni, ilitsersuisoqarluni imaluunniit ilinniaritisoqarluni aallutamik ingerlataqarneq. Tamannalu pisinnaasarpoq peqatigiiffik/klubbi, atuarfik/ilinniarfik suliffeqarfilluunniit aqutigalugu. 'Nammineq aqutamik' ingerlatsinerit, innuttaasut nammineerlutik ingerlattarpaat. Tassa aallutat nammineq ingerlatat timigissartarfimmi akiliilluni ornittakkami³, aammali pinnguarnerrit assigiinngitsut, timi atorlugu ingerlaarnerit, angerlarsimaffimmi suliffimmiluunniit timimik atuinerit-pineqarsinnaapput.

'Allanik atisalersorluni' pineqarput innuttaasut allanik atisalersoqqaarlutik ingerlattagaat. Tassani pineqarlutik timersorneq, timersortartuuneq, timigissarnerluunniit. 'Allanillu atisalersornani'-mi pineqarput ingerlatat ulluinnarnik timimik atuinerit. Pinnguarnerrit, timi atorlugu ingerlanerit timiluunniit atorlugu sulinerit.

³ Timersornerit timigissarnerillu timigissartarfimmi ingerlattakkat, nammineq aqutanut ilaatinneqarput naak ilaat holditut tassani timersornerusaraluartut.

Taaguutigineqartut taakkua katillutik periusissatut taaguutigineqarsinnaasunut sisamanut ilusilernerqarsinnaapput, Takutitassiami 3-mi ataani takuneqarsinnaasutut. Takutitassiami takuneqarsinnaapput innuttaasut ilaat (meeqqanut/inersimasunullu avillugit) periusissiami taaneqartumi ingerlatanut sisamanut attuumassuteqartuusut. (takutitassiap ataani itisilerneru takuuk).

Takutitassiaq 3: Periusissiami taaguutinut sisamanut taaguutigineqartunut timiminnik atuisut agguataarneqarneri, procentingorlugit.

Sumiiffiit periuserineqartumut taaguutit itinerusumik nassuiarneqarneri ataaniipput:

- Sumiiffik 1 – aaqqissuussaq/allanillu atisalersorluni: Tassaniitinnearput inuit ukiuni kingulerni aalaakkaasumik peqatigiiffinnut sunngiffinniluunniit ornittakkani/suliffimmiluunniit timersorlutik peqataajuarsimasut. Aallutat sungiusaasulerluni, ilitersuisulerluni atuartitsisoqarluniluunniit aalluttagaapput. Meeqqat quliugaangata sisamat (40 pct.) inersimasullu (36 pct.) timigisartarput peqatigiiffimmit⁴ aaqqissugaasumik, meeqqat 12 pct.-ii inersimasullu 5 pct.-iisa sunngiffimmi ornittagaq/suliffilluunniit aqutigalugu timiminnik aallutaqartartut. GIF-ip kattuffii immikkoortut (peqatigiiffiillu ilaasortaaffigineqartut) tassani sumiiffeqartut.
- Sumiiffik 2 – nammineq aqutaq/allanillu atisalersoqqaarneq: Sumiiffimmi tassaniipput inuit ukiuni kingullerni nammineq aqutaminnik timersuutinik

⁴ Akissutigineqarsimasut malillugit tassaniipput peqatigiiffiit aqutigalugit – timigisartartuunnaat pinna-git. Taamaattumik nalunaarusiami allamiittunngarnit taakkua ikinnerupput, peqatigiiffiit aqutigalugit timersortarnerartartunut naleqqiukkaanni. Sumiiffik 2, 3, aammalu 4mi aamma taanna periuserineqarpoq.

ingerlataqartarsimasut (kisimiilluni peqateqarluniluunniit) timigissartarfiniluunniit. Meeqqat affaasa (49 pct.) inersimasullu quliugaangata arfinillit (61 pct.) timersortartuupput timigissartartuullutilluunniit, meeqqat nammineertut ikinnerusujussuullutik (7 pct.) inersimasullu (11 pct.) timigissartarfinni timersortarlutillu timigissartartuupput.

- Sumiiffik 3 – aaqqissugaasumik/allanik atisalersoqqaarnani: Tassani inuit sulinerminni/atuarnerminni akulikinnerpaamik sap. akunneranut tallimariarlutik timiminnik atuilluartartut. Meeqqat sisamararterutaat (24 pct.) atuariup aaqqissugaanik timiminnik atuillutik aallutaqartarput, inersimasut quliugaangata sisamat (38 pct.) suliffitsikkik aqputigalugu timiminnik atuisartut. Inersimasut affai sinnerlugit (60 pct.) timimik assut atuiffiusumik suliaqartuupput.
- Sumiiffik 4 – Nammineq aqutaq/allanik atisalersoqqaarnani: inuit timertik atorluarlugu ingerlaartartut, sunngiffimminiluunniit timersuummik sakkortuummik illup iluani silamiluunniit ingerlataqartartut. Meeqqat affangaajaasa (48 pct.) inersimasullu affai sinnerlugit (67 pct.) amerlatigisut timimik atuiffiulluartumik ingerlaartarput (cykilit, pisunneq, skateboard imaluunniit løbehjul atorlugu) akulikinnerpaamik sap. akunneranut tallimariarlutik. Inersimasut quliugaangata arfineq-marluk timimik atuiffiulluartumik illulerisarpup, meeqqat sisamararterutaat (26 pct.) sap. akunneranut akulikinnerpaamik tallimariarlutik pinnguarnermikkut timiminnik atuilluartartut.

Periusissami taaguutigineqartut qulaani nassuiarneqarnerisa takutippaat Kalaallit Nunaanni timigissariaatsit arlaqarluartuusut. Taakkua saniatigut meeqqat inersimasullu amerlaqisut allanik atisalersunngikkaluarlutik timiminnik atuisorujussuusarpup. Ingerlaarnerminni timimilluunniit atuiffiulluartumik sulinerikkut.

Innuttaasut amerlasoorujussuit sumiiffiit taagorneqartut arlallit ataatsikkut ingerlartarpaat. Innuttaasut timersoqatigiiffinnut ilaasortaappup (sumiiffik 1) nammineq arpattarpoq (sumiiffik 2) pisulluni cykilerluniluunniit suliarortarpoq timersoriarluniluunniit (sumiiffik 4). Paasisutissat pigineqartut malillugit erseqqissaruminaappoq innuttaasut qassit sumiiffinnut sorlernut ilaanersut (imminnut qaleriaattaramik), GIF-illi suliniaqqinnissaminut immikkoortiteriffik taanna atorluarsinnaavaa innuttaasut aalajangersimasut eqqumaffiginiarneqarnissaat siunertaralugu. Innuttaasut sumiffimmi 1-miinngitsut (peqatigiiffinni) imaluunniit innuttaasut timersorneq ajortut (immikkoortitikkat arlaannaannulluunniit ilaanngitsut) eqqumaffiginiarnerannut periuseq atorsinnaalluarpaat.

Periusissatut taaguusersukkat taakkua sisamat anguniakkanik pingasuusunik atuumassuserneqarsinnaappup: 1) immikkoortoq, nalinginnaasumik timersortartuusut/timigissartartuusut (52 pct.-ii meeqqat 36 pct.-ii inersimasut), 2) immikkoortoq, ukiuni kingullerni ikinnerpaamik timersuummik ataatsimik aallutaqarsima-

sut (82 pct.-ii meeqqat, inersimasullu 82 pct.) aammalu 3) immikkoortoq, sap. akunerani ulluni tallimani sivikinnerpaamik akunneq ataaseq timiminnik atuisartut (63 pct. meeqqat 47 pct. inersimasut).

Misissueqqissaarnerup ilaa 1: Kalaallit meerartaasa timersornikkut ileqqi timiminnillu atuineri

Immikkoortumi uani meeqqat (9-15 ukiullit) timersortarnerat pineqarpoq. Suaassutsit ukiullu⁵ aallaavigalugit misissuinermi, sumiiffinni toqqakkani takuneqarsinnaavoq – 2015-imiillu ineriartorneq qanoq issimanersoq, taamani Idan misissuinermik assingusumik suliaqarmat. (Asserhøj og Forsberg, 2015)⁶.

Meeqqanik misissuineq apeqqutinik akiortuilluni immersugassat atorlugit ingerlanneqarsimavoq, septembar 2019-miit januar 2020-mut pisimalluni. Meeqqanik misissuineq Kalaallit Nunaanni atuarfeqarfiit⁷ aqutugalugit ingerlanneqarsimavoq meeqqallu 470it 9-15-inik ukiullit peqataasimapput (ilanngussaq A aamma B takukkit).

Meeqqat qassit timersortartuuppat/timigissartartuuppat?

Kalaallit meerartaasa affaat timersortartuunngikkunik/timigissartartuupput, meeqqat tallimaagaangamik ataaseq timiminik atuisuunerartarpoq, massakkoqqissaarli uninnganerarluni. Meeqqat sisamaagaangamik ataaseq timersornanilu, timersortartuunanilu timigissarneq ajorpoq (takuuk nalunaarsuiffik 1). Apeqqutit pingaarnersaannut meeqqat akissutaat tassani takuneqarsinnaavoq, imaattoq: 'Timersortartuuvit/timigissartarpit?'. Apeqqut sumiiffik 1-mut tunngavoq (Allanik atisalersorluni, aaqqissugaasumik) sumiiffik 2-lu (allanik atisalersorluni, nammineq aqutamik) (taaneqareerpoq takutitassiaq 3-mi).

Nukappiaqqat niviarsiaqqaninngarnit aalanerusarput. Kisitsisit aamma takutippaat nukappiaqqanut niviarsiaqqanullu ukiut apeqqutaasut, 13-15-inik ukiullit ikinnerujussuit timersortaramik.

Nalunaarsuiffik 1: Meeqqat timersortartut, pct.

	Katillugit	Suaassuseq		Ukiut		Katillugit 2015
		Nukapp.	Niviarsi.	9-12 ukiu.	13-15 ukiu.	
Aap	52	60	44	62	42	53
Aap massakkuunngitsorli	21	21	21	15	27	25
Naamik	27	19	35	22	31	22

Nalunaarsuiffiup apeqqutip uuma akissutaat 'Timersortartuuvit/timigissartarpit?'. Inernerit tamakkiisut 2015-imeersut (n=355) aamma 2019 (n=470) 2019-imi ukiu aallaavigalugit takutinneqarput.

Idans-ip sionratigut suliaanut 2015-meersumut naleqqersuussissagaanni meeqqat timersortartuusut/timigissartartuusut amerlassusaat aalaakkaavoq, timigissarnerli ajortut amerlassusaat 2015-imi 22 pct-iusimasoq 2019-imi (takuuk nalunaarsuiffik 1) amerleriarsimapput. Meeqqat inuusuttullu timersornermik, timersortartuunermik, timigissarnermillu aallusineq ajortut amerlerialaarsimapput.

⁵ 2015-imi ukiuisa immikkoortiterneri allanngorsimasut malugiuk, Ilanngussaq A-mi taaneqarportaaq. Maluginiagassaavoq immersugassaqq meeqqanut 7-15inik ukiulinnut tunniunneqarnikummat. Misiliilunilu misissugassatut tigusat 8-nik ukiulinneersuupput, 7-nik ukiulittaqaarnatik. Meeqqat 8-nik ukiullit 9-12-inik ukiulinnut taamaasillutik ilanngunneqarput.

Meeqqat qassit ikinnerpaamik ataatsimik timersuuteqarsimasut ukiuni kingullerni qassiusimappat?

Timersuummik ikinnerpaamik ataatsimik aalaakkaasumillu aallutaqarsimasut ukiuni kingullerni angusat anguniakkallu aapparaat, taakkunanilu meeqqat 82 pct.-ii aallussisimapput (takuuk nalunaarsuiffik 2). Tassanittaaq nukappiaqqat niuarsiaqqaninngarnit aalane-rusarput, timersortarnerlu ukioqqortusiartorneq malillugu appariartorpoq.

Aalanerusartut amerlassusaasa assigiinngissutigaat, piffissamik taasineq apeqqutini mar-lunni allaanerummat: 'Nalinginnaasumik timersortartuuvit/timigissartartuuvit?' aammalu 'Timersuut suna aalaakkaasumik ukiuni kingullerni aallussimaviuk?', apeqqummi kingu-lermi piffissap sivisunerusup iluani (ukiuni kingullerni) ingerlatamut attuumassuteqar-poq, tassa ukiup qanoq ilinerani aalluttakkamut tunngavoq, akissuteqartup misissuisoqar-nerani aallutinngikkallagaanut, ukiunili kingullerni aallussimasaanut tunngalluni. Piffisa-mik taasinerit assigiinngissutigaat (massakkoqqissaaq pisumut ukiunilu kingullernut aal-lutanut tunngalluni) tamannalu apeqqummi kingullerni aallussisartut amerlaneruneran-ut nassuaataalluinnarsinnaavoq. Aamma apeqqummi kingullerni aallunneqarsinnaasut arlallit akissuteqartup timersortartuunermut/timigissarnermut attuumassuteqartinngisai ilaasinnaapput – soorlu pisunnerit.

Nalunaarsuiffik 2: Timersuut aalaakkaasumik ikinnerpaamik ataaseq ukiuni kingullerni aallun-neqarsimasumut tunngasuvoq, pct.

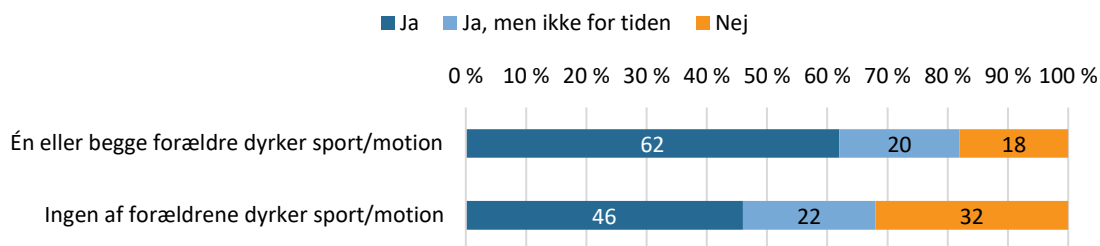
	Tamak-kerlugit	Suaassuseq		Ukiut		Tamak-kerlugit 2015
		Nukappi-aqqat	Nivarsi-aqqat	9-12 ukiullit	13-15 ukiullit	
Ikinnerpaamik aallutaq ataaseq	82	86	78	90	75	93

Nalunaarsuiffiup takutippai meeqqat ukiuni kingullerni aalaakkaasumik timersuummik ataatsimik aallutaqarsimasut. 2015-imi tamakkiisuvoq (n=355) aammalu 2019 (n=470), 2019-imilu suaassutsit ukiullu immikkoortinneqarsimallutik.

Meeqqat timersuummik aalaakkaasumik aallussisarnerat ukiuni kingullerni appari-arsimavoq 2015-imi 93 pct-miit 2019-imi 82 pct-mut.

Angajoqqaat timersornermut peqataasarnerat meeqqat peqataasarnerannut attuumas-uteqarluinnarpoq. Takutitassiaq 4-mi takuneqarsinnaavoq, meeqqat timersortartut/ti-migissartartut 62 pct.-ii angajoqqaartut, ikinnerpaamillu angajoqqaq ataaseq timersort-artooreersoq/timigissartartooreersoq. Meeqqat timersortartut/timigissartartut 46 pct.-ii ti-mersorneq/timigissarneq ajortunik angajoqqaartut assersuutigineqarsinnaapput.

Takutitassiaq 4: Meeqqat timersoqataasarnerat angajoqqaat timersortarnerannut aggu-aqatigiisillugu, pct.

'Nalinginnaasumik timersortarpit/timersortartuuvit imaluunniit timigissartartuuvit'-mut akissutit agguataarneqarneri akis-suteqartullu timersortartunik angajoqqaarnerannut aamma tunngasoq (n=470).

Meeqqat timersortartunik angajoqqaarnerisa imminnut attuumassuteqarnerat aamma Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu timigissarnermik ileqqunik misissuineri imminnut atuumassuteqartut aamma takuneqarsinnaasimapput (Pilgaard og Rask, 2016).

Erseqqissarneqartariaqarpoq paasissutissat aallaavigalugit qularnaatsumik inerni-liisoqarsinnaanngimmat, taakkua imminnut attuumassuteqarnerisut – misissuinerulli inernerisa tamanna ersersinnarpaa.

Timersuutitut sorlernut meeqqat peqataasarpat?

Timersuutit ilaat meeqqanit amerlanernit aallunneqartarput, timersuutit timigissartarnerillu sorliit kalaallit meerartaannit peqataaffigineqartarnerisut ataani takuneqarsinnaavoq.

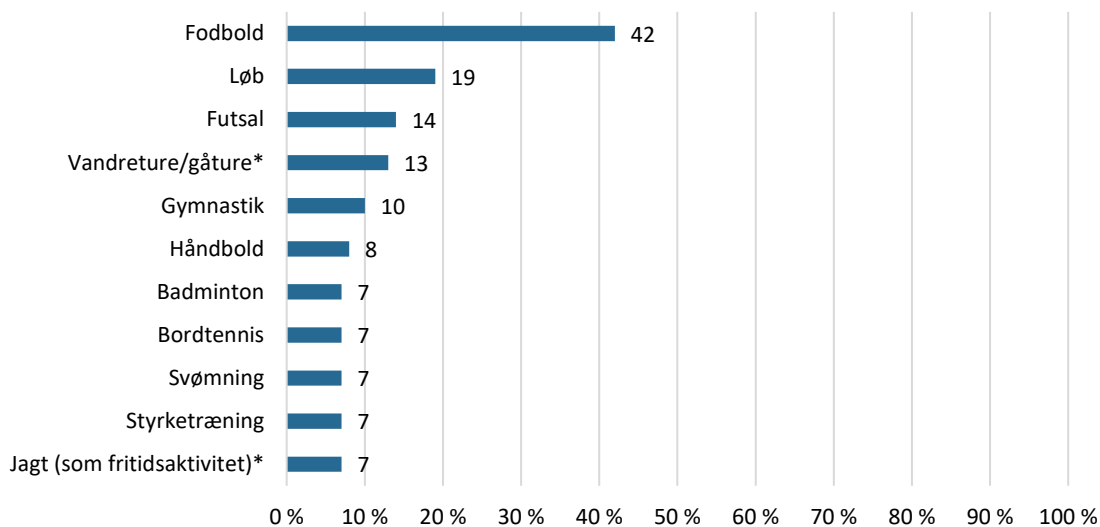
Timersuutit sunngiffimmilu aalluttakkat allattorneqarsimaneri aallaavigalugit meeqqat (timersortartut timersornerlu ajortut) immersueqqusaasimapput timersuutit sorliit aalaakkaasumik ukiuni kingullerni aallutarinerlugit nalunaarsoqqullugit. Akissuteqartut arlalin-nik toqqaanissaminnut periarfissaqartinneqarput. Apeqqummi pineqarnerupput sumiiffimmi 1-mi (allanik atisalersorluni, aaqqissuussamik) aammalu sumiiffimmi 2-mi (allanik atisalersorluni, nammineq aqutamik) aammalu aallutat arlallit sumiiffimmut 3-mut atuumassutillit (allanik atisalersornani, aaqqissuussamik) aammalu sumiiffimmi 4-mi inis-sinneqarsinnaasut (allanik atisalersornani, nammineq aqutamik) (soorlu skateboard, pisut-tuarnerit) (nalunaarsuiffimmi 3-mi taaneqareersut).

Isikkanik arsaanneq meeqqat aallutarinerpaavaat, meeqqat affangajaasa (42 pct.) ukiuni kingullerni aalaakkaasumik aallussimavaat. Arpanneq aallunneqartut amerlanersaasa aap-paraa (19 pct.), illup iluani arsaanneq (14 pct.), ungasissumut pisuttarnerit/pisuttuarner-illu (13 pct.) eqaarsarneq (10 pct.) aallunneqarnerpaat 3. 4 aammalu 5-itut inissisimapput. Assammik arsarneq, sulorarneq, nerrivimmi arsaarneq, qasujaallisarnerit aammalu pinia-merit meeqqanit aallutassatut nuannarineqartuupput, taakkua tamarmik 7 pct.-imik

meeqqanit aallunneqartaramik. Nalunaarsuiffik 5-imi aallunneqartarput ikinnerusunik peqataaffigineqartartut⁶.

Uani ataani maluginiarneqassaaq periutsini sisamani taaneqartuni aallutat tamarmik taper-sorsorneqaqimmata. Arsaanneq illullu iluani arsaanneq sumiiffik 1 aamma 2-mi nuannari-neqarnerpaajupput, pisunnerit/pisuttuarnerit sumiiffik 3 aamma 4-mi nuannarineqarner-paajusut.

Takutitassiaq 5: 2019-imi aallunneqarsimasut, pct.

Takutitassiami meeqqat 2019-imi (n=470) assigiinngitsunik aallussaak takuneqarsinnaapput. Maluginiarneqassaaq *-mik nalunaarsugaq sumiiffik 3 aamma 4-mut inissitassaammat. Sinneri 1 aamma 2mi inissisimapput.

Arsaanneq nukappiaqqani niviarsiaqqanilu aallutassatut nalinginnaanerpaajugaluartoq, taamaattoq nukappiaqqat amerlanerujussuit arsaattartuupput. Aallutassat aamma arlallit suaassuseq aallavigalugu peqataaffigineqarparisittarput. Illup iluani arsarneq, nerriviup qaani arsaarnerit piniarnerillu nukappiaqqanoorparisinnerupput, pisunnerit/pisuttuarnerit, eqaarsarnerit, assammillu arsarnerit niviarsiaqqanit aallunneqarnerullutik. Arpannerit qasujaallisarnerillu nukappiaqqanit niviarsiaqqaniillu assigiimmik aallunneqartarput.

Ukiut tamakkiallutik arsaannerit peqataaffigineqartaqaat, peqataaffigineqarnerpaajullunilu meeqqanit 9-12-inik ukiulinnit. Assigiinngissutit takuneqarsinnaapput, soorlu eqaarsarnerit assammillu arsarnerit meeqqanit 9-12-inik ukiulinnit peqataaffigineqarnerpaajusut, arpannerit pisunnerillu meeqqanit 13-15-inik ukiulinnit peqataaffigineqarnerpaajusarput.

2015-imi misissuinermit assersuussinermi takuneqarsinnaalerpoq, Kalaallit Nunaanni isik-kamik arsaannerit peqataaffigineqarnerpaajusartut, sulii peqataaffigineqarnerpaajugaluar-

⁶ Volleyball, sangusaarnerit/snowboard, qimusserneq (sunngiffimmi), arctic sports (soorlu head pull, high kick), taekwondo, qajak, qitik (soorlu kalattuut, saqisaat breakdance), skateboard/parkour/BMX*, ujak-kaarneq, unammeriaatsit allat (soorlu karate, tilluunneq), yoga/toqqissinartut. Aamma * nalunaaqutsikkat aallutaapput sumiiffimmi 3 & 4-miittut. Sinneri sumiiffik 1 aamma 2 miipput.

lutik ikileriarsimasut. Erseqqissaatigineqartariaqarporli sammisat immikkoortiterneqarnerini paasissutissat ikittuaqqanik amerlassuseqartarmata, taamaattumillu ikiliallannerit anertuumik procentitigut malunnaataasarlutik, taamaammallu aallutani ataasiakkaani allannguutit qularnaatsumik oqaatigineqarsinnaasannigillat.

Meeqqat timersortartut: Aaqqissuuseriaaseq, akulikissuseq ukiullu qanoq ilinera

Meeqqat tamarmik nalunaarutigaaat ikinnerpaamik timersuummik ataatsimik ukiuni kingullerni aalaakkaasumik aallussisarsimallutik (tassa meeqqat 82 pct.-ii. nalunaarsuiffik 2), itisiliisumillu aperineqarput, timersuut qanoq aalluttarneraat. Meeqqat timersornermik/timigissarnermik aallussisartut assigiinngiaartumik takussutissaqartitsilersut apeqqutit akissutaasa paasinarsitippaat.

Meeqqat timersortarnerat/timigissartarnerat qanoq aaqqissugaava?

Apeqqutinik akissassaqaartitsilluni missuinerit paasiniarneruaat meeqqat timersuutininik/timigissarnerinik sorlernik aallussinerusarnersut – imaappoq nammineeurlutik, peqatigiiffimmi, timigissartarfimmi imaluunniit SFO/sunngiffimmi ornittakkami aallutaqartarnersut paasiniarneqarmat.

Ukiut kingulliit ingerlanerini meeqqat timersortartut quliugaangata taava arfinillit nammineq ingerlataminnik timersuummik ingerlatsisarput, taamaasilluni timersorneq aaqqissugaanngitsoq meeqqat salliullugu aaqqissuiffigisarsimavaat (takuuk nalunaarsuiffik 3). Aaqqissuussaasumik ingerlataqarnermi timersoqatigiiffik aqutugalugu timersorneq atornerqarnerpaat aapparaat, meeqqat timersortartut affaat (49 pct.) Taakkunani suaassuseq ukiullu malunniutaasinnaasumik immikkoortinneqanngillat.

Nalunaarsuiffik 3: Meeqqat aaqqissuussaasumik peqataasarnerat, pct.

	Katillugit	Suaassuseq		Ukiut		Katillugit 2015
		Nukapp.	Niviar.	9-12	13-15	
Nammineeurlutik	59	62	56	60	59	49
Timersoqatigiiffimmi	49	49	49	48	51	47
Timigissartarfimmi	9	11	7	9	8	18
Sunngiffimmi ornittakkami	14	18	11	14	15	21
Allami	21	19	23	16	26	-

Nalunaarsuiffiup takutippaa akisutit agguataarneqarnerat 'Qanoq timersortarpit/timigissartarpit?'-mut 2015-imi (n=327) aamma 2019-imi (n=390). Meeqqat arlalinnik akissuteqarsinnaasimasut maluginiarneqassaaq, timersuutininik/timigissarnerinik arlalinnik aaqqissugaasumik peqataasarsimappata, taamaattumik kisitsit katikkaanni 100-ngorsinnaanngillat. 'allanik' akissuteqarsinnaaneq 2015-imi misissuineri ilaatinneqarsimannngitsoq maluginiarneqassaaq.

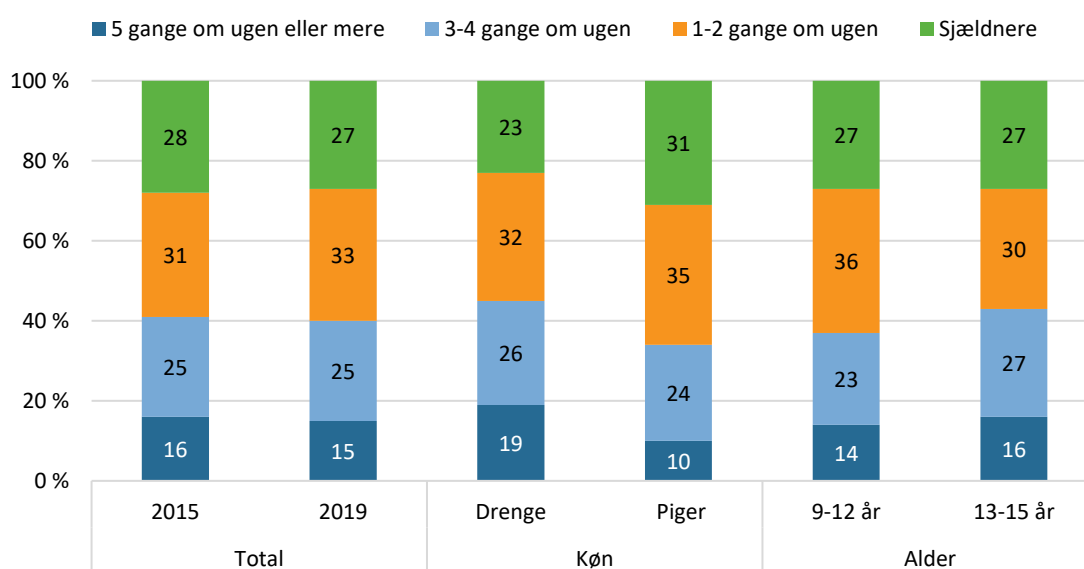
2015-imi 2019-imilu inernerisa imminnut nallersuunneqarnerisa takutippaat, meeqqat nammineeurlutik timersuummik/timigissarnermik aallussisartut amerleriarsimasut, meeqqallu ikinnerusut timigissartarfimmi timersorlutik/timigissarlutik aallussisarsimapput. Timersoqatigiiffinni timersortartut aamma amerleriallatsiarsimasut takuneqarsinnaavoq.

Meeqqat timersortartut/timigissartartut qanoq akulikitsigisumik timersortarpat?

Misissuinermi apeqqummi allami pineqarpoq, meeqqat qanoq akulikitsigisumik timersortarlutillu timigissartarnersut (imaappoq meeqqat akisimasut, aalaakkaasumik ukiuni kingulerni timersuummik ataatsimik aallussisimapput, nalunaarsuiffik 2-mi taaneqareersutut). Takutitassiaq 6-ip takutippaa, meeqqat timersornermik/timigissarnermik aallussisartut 15 pct.-ii sapaatip akuneranut tallimariarlutik amerlanernilluunniit aallussisartut, meeqqat timersortartut 73 pct.-ii ikinnerpaamik sapaatip akunneranut ataasiarlutik timersortartut.

Ataatsimut isigalugu nukappiaqqat niviarsiaqqaninngarnit timersornerusarput. Nukappiaqqat timersortartut timersortartuusut/timigissartartut sapaatip akunneranut tallimariarlutik amerlanerusunilluunniit timersortarput, assigiinngissullu naligiilinnigilaq, sapaatip akunneranut ataasiarlutik timersortartut/timigissartartut assersuuteqarfigissagaanni. Niviarsiaqqat nukappiaqqanit amerlanerit sapaatip akunneranut ataasiarnermit akuttunerusumik timersortarlutik/timigissartarlutik nalunaarutigisimavaat (31 pct. aamma 23 pct.). Ukiut assigiinngissutaanni malunnartumik allaanerussuteqanngilaq.

Takutitassiaq 6: Akulikissutaat suaassutsimut ukiunullu agguataarlugit, pct.

Takutitassiaq 'Qanoq akulikitsigisumik timersortarpat/timigissartarpat?'-mi akissutit aallaavigalugit suliaavoq. Annertussutaa 2015-imi (n=327) aammalu (n=390) 2019 malillugit suliaapput.

2015-imi 2019-imilu misissuinerit inernerit pingaarutilimmik assigiinngissuseqanngillat.

Ukiup qanoq ilinerani meeqqat timersortarpat/timigissartarpat?

Timersortunut peqataasarnerit ukiup qanoq ilineranut, pinngortitamullu ornigussinnaanerit timersuutillu tikikkuminassusaannik sunnerneqartarput. Ingammik Kalaallit Nunaanni aput issilu peqqutaallutik silami aallussissinnaaneq ajornakusoortarpoq. Taamaattumik meeqqat timersortartut aperineqarput ukiup qanoq ilinerani timersortarnersut/timigissartarnersut.

Ukiup qanoq ilinerani meeqqat timersortarnersut assigiinngissuteqalaarpoq. Ukiup qaam-mataani (decembari, januaari, februaari) timersortut ikinnerusarput, ukiakkut (septembar, oktobar, novembar) meeqqat timersornerusartut. Niviarsiaqqat qulaani nikerarnerit malin-neruaat, nukappiaqqat ukioq naallugu aalaakkaanusumik timersortunut peqataasartut.

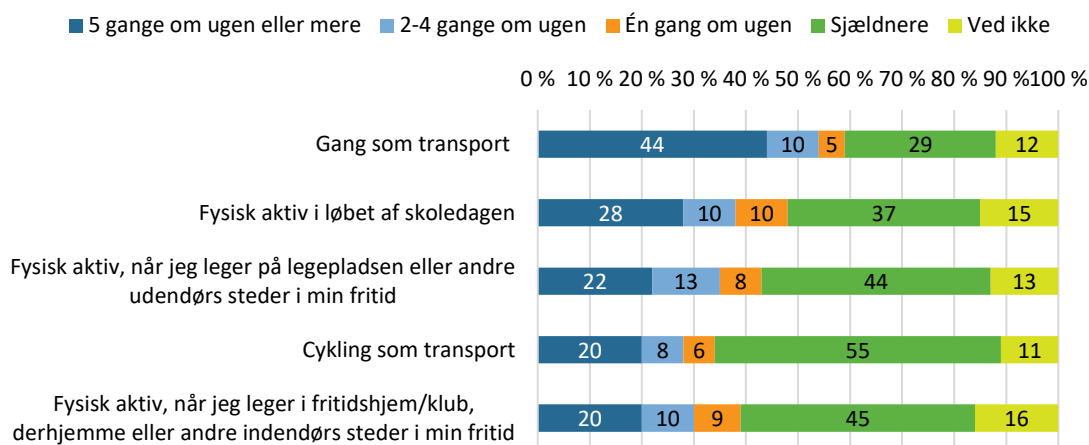
Suiaassutsit assigiinngissusaat timersuutit toqqarneqartut suunerisa assigiinngissusaannik nassuiarneqarsinnaassaaq, ilaanni ukiup qanoq ilineranut timersuutaasinnaasut attuumas-suteqartaramik. Ukiut assigiinngissutaasa assigiinnginneri aamma taamatut nas-suarneqarsinnaassapput, 13-15-inik ukiullit ukioq tamaat timersornerat aalaakkaagami, 9-12-inik ukiulinni allanngorartuulluni.

Aalariaatsit, timersornertut timigissarnertullu taaneqarsinnaanngitsut

Uani immikkoortumi aallutat timigissarnermut timersornermullu tunngasut saqqummius-sorneqarnerupput, aammali aalariaatsit, soorlu timimik atuinerit atuarfiliarnermi angerlar-nermilu atortakkat, atuarnerullu nalaani timimik atuinerit, sumiiffik 3-mut attuumas-suteqartut (allanik atisalersornertaqanngitsut, aaqquissuussat) sumiiffik 4-lu (allanik atisa-lersornerunngitsoq, nammineq aqutaq). Apeqqut meeqqanut tamanut apeqqutaanikuuvoq (timersortartunut timersornerlu ajortunut).

Takutitassiaq 7-ip takutippaa, meeqqat amerlasuut ingerlanerminni atortoqartartut, timi-mik atuiffiusartumik sap.akunneranut ikinnerpaamik ataasiarluni - pisullutik (59 pct.) imaluunniit cykilerlutik ingerlasarlutik(34 pct.). Meeqqat affangajaasa paasissutissiis-sutigaa atuarnerminni timiminnik atuisarlutik (48 pct.) imaluunniit sunngiffiminni, illup iluani aallutaqarlutik (39 pct.) silamiluunniit aallutaqartarlutik (43 pct.).

Takutitassiaq 7: Meeqqat ulluinnarni timinnik atuisartut, pct.

Takutitassiami apeqqut 'Ulluinnarni ukununga tunngatillugu timinnik atuisarpit?' aallaavigalugu suliaavoq (n=470).

Maluginiarneqartariaaqarporli, meeqqat arlallit oqaatigimmassuk sap.ak.-neranit ataasiar-nermingarnit akuttunerusumik timersortarlutik. Soorlu meeqqat pingasuugaangata ata-aseq (37 pct.), atuarnerminni sap. akunneranit akuttunerusumik atuarnerminni timiminnik atuisarput.

Periutsit sisamat taaguutaasa ataatsimut anguniagartaat

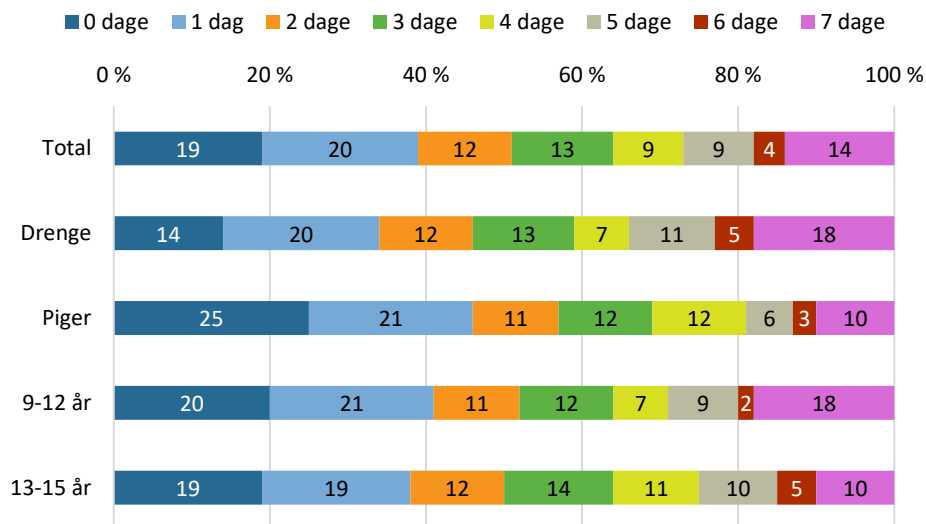
Apeqqutininik immersuiffissat aamma apeqqutininik marlunnik imaqarput, periutsit sisamaasut taaguutaat tamakkerlugit aqquसारinnittunik, takutitassiaq 3-mi taaneqareersutut.

Apeqqutit akissuteqartunut tamanut apeqqutaanikuupput (timersortartunut timersornerlu ajortunut) imalu nipeqarlutik: 'Ullut kingulliit arfineq-marluk eqqarsaatigikkit. Ullut qassit sivikinnerpaamik akunneq ataaseq timinnik atuinikuuvit?' aammalu 'Ukioq kingulleq qiviassagutsigu, taava sunngiffinni timimik atuineq sorleq sunngiffinni aallussimasutut taassallugu tulluunnerpaajussava?'

Timimik atuineq atugaasarpog 'aalaatsimut sumulluunniit piffissap ilaannaani uummativit sukkanerusumik tillernerulerneratigut anertikkartitaagaangavit. Timersornerusinnaavoq/timigissarnerusinnaavoq, anitsiartarfimmi pinnguarnerusinnaavoq, sunngiffimmi aallutaminngaaneersuusinnaavoq, pisulluni/cykilerluniluunniit atuariartornerusinnaavoq, nivannerusinnaavoq'.

Tamanna aallaavigalugu inernerit takutippaat, meeqqat tallimaagaangata ataaseq ataallugu (14 pct.) sapaatip akunnerata ullui tamakkerlugit akunneq ataallugu sivisutigisumik timiminik atuisartog (takuuk takutitassiaq 8). amerlanerulaartut (19 pct.) oqaatigaat, timinnik atuineq ajorlutik sivikinnerpaamik akunneq ataaserluunniit tikinnagu sapaatip akunnera tamakkerlugu.

Takutitassiaq 8: Ullut agguaqatigiisillugit sivikinnerpaamik akunneq ataaseq timimik atuiffusarnera, pct.

Takutitassiaq suliarineqarpoq 'Ullut kingulliit 7-it eqqarsaatigikkit. Ullut qassit sivikinnerpaamik akunneq ataaseq timinnik atuivit?' (n=470). Takutitassiami ulluni taakkunanani agguaqatigiisitsineq takuneqarsinnaavoq. Inerit tamakkerlugit inernerit, aammalu suaassutsit ukiullu agguaqatigiisillugit.

Takutitassiaq 8-ip ersersippaa suaassutsit assigiinnngissuteqartut, nukappiaqqat timersornerusarput sapaatip akunneranut ulluni 7-ni nivarsiaqqanut sanilliullugit (18 pct. Nukappiaqqat 10 pct nivarsiaqqat). Taakkua saniatigut nivarsiaqqat ilisimatitsissutigaa

sapaatip akunnera tamaat timersorfigisarnagu (25 pct. niviarsiaqqat aammalu 14 pct. nukappiaqqat).

Ukiut aallaavigalugit agguataarinerit takutippaat, 9-12-inik ukiullit 13-15-inik ukiulinnut sanilliullutik sapaatip akunnerata ulluani tamani timersornerusartut. Assigiinngissulli nalimmassartarpoq, meeqqat ikinnerpaamik ullormut ataasiarlutik sapaatip akunnerata ingerlanerani timiminnik atuisartunut nallersuussigaanni.

Nalunaarsuiffik 4 ataaniittup takutippaa meeqqat timimik atuisarnerminni imminnut naliliinerat sumiinnerseq. Nalunaarsuiffiup takutippaa, meeqqat imminnut nalilernerat aasaaneranut ukiuuneranullu assigiinngissuseqartoq. Aasaanerani meeqqat amerlanerit una akissuteqarfignerusarpaat: 'atuarneq, fjernsynerneq uninngalluniluunniit allamik aallusineq' (34 pct.), ullut timersorfiunngilluinnartut tassani ersersinneqarput. Ukiuunerani meeqqat marluugaangata aappaata akissut taanna taasarpaa. Ersersitsivorlu meeqqat ukiuunerani timiminnik atuinnginnerusartut.

Meeqqanik akissuteqarfigineqarnerpaat aapparaa uuma akissuteqarfiginissaa: 'Sapaatip akunneranut sivikinnerpaamik akunnerit sisamat timigissartarneq, soorlu pisuttuarnikkut (pisiniarfiliarnermi, suliarturnermi angerlarnermilu), oqinnerusumilluunniit illulerinermut tunngasoq'. Tassani ukiuugaluarpaa aasaagaluarpaa allaanerusoqanngilaq.

Meeqqat suli ikinnerusut akissutissat sinnerinut peqataannginnerupput, tassa qaffasinne-
rusumik timersornernut peqataanernut tunngatillugu. Taakkunani piffissat qanoq inneri
assigiinngissuseqarput, aasakkut amerlanerit timimik atuisarnerusimmata.

Nalunaarsuiffik 4: Timimik qanoq atutiginnermut meeqqat akornganni imminnut naliliinerat, pct.

	Sommer	Vinter
Atuarneq, fjernsynerneq, uninngalluniluunniit aallutas- saq alla	34	46
Sap.ak. annikinnerusumik akunnerni 4-ni timimik atu- isarneq, soorlu pisulluni (piniarnermi, suliarturnermi an- gerlarnermiluunniit) illulerilaarnermiluunniit.	21	21
Ilaatigut timigissartarneq soorlu timersorluni allatigu- lluunniit timimik atuilluni	17	10
Timersortarneq timimilluunniit sakkortuumik aallussil- luni sap.ak sivikinnerpaamik akunnerit 4-it.	12	10
Timersorlunilu sakkortuumik sungiusartarneq sap.ak. arlaleriarluni	16	12

Nalunaarsuiffimmi takuneqarsinnaapput *Siorna timersortarnerit allassimasunut sorlernut tulluunnerpaajussagaluarpa?. Inereri tamakkiisut 2019-imi tamakkiisut saqqummiunneqarput. (n=470).

Piffissat taakkua misissoraanni malugisassaavoq, meeqqat amerlanerit nalilermassuk aasaaneranut sanilliullugu ukiuunerani timersunnginnerusarlutik.

Ulluinnarni timersortarnissamut peqqudit aporfiillu

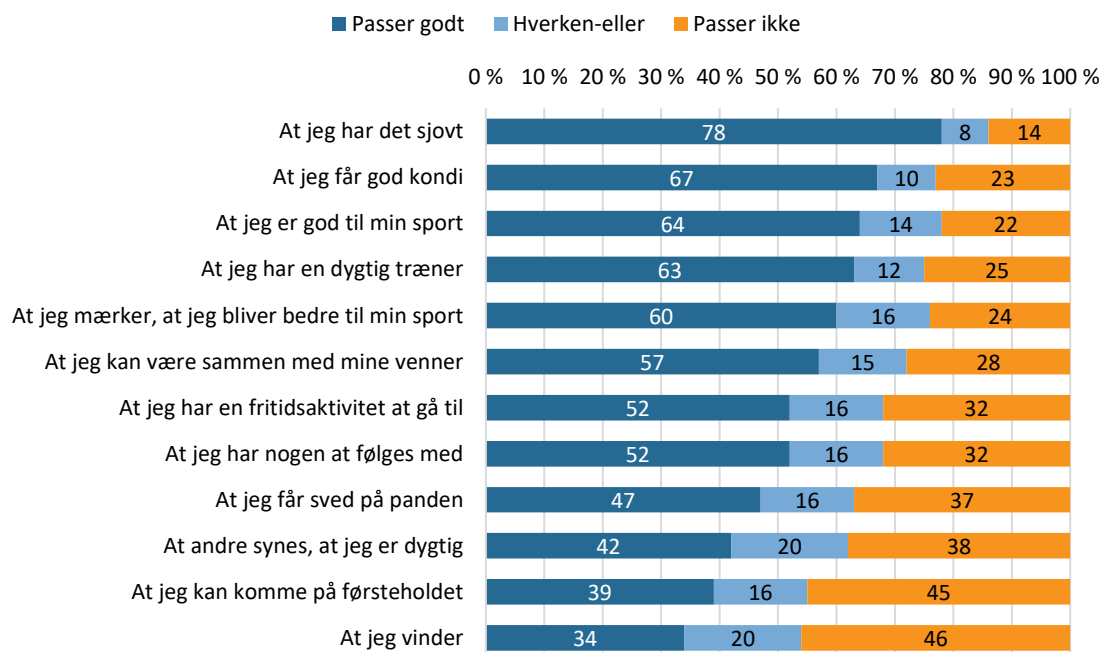
Apeqqudinni immersukkaniittuni takutinneqarpoq, suut kaammattuutaanersut aporfiusar-nersullu kalaallit meerartaasa timersorfiulluartumik ulluinnarni inuuneqarnissaannut.

Meeqqat timersortartut sooq timersortarpat/timigissartarpat?

Siullermik pingaarnertullu meeraapput, ikinnerpaamik ukiuni kingullerni aalaakkaasumik timersortartuusimasut (82 pct.), aperineqarsimapput sooq timersortarnerusut/ timigissartar-nersut.

Inernerit takutitassiaq 9-imi takuneqarsinnaasut ersersippaat, nuannisarneq kajumittitsiler-nerpaajusartoq. Meeqqat timersortartut affaasa missaasa allappaat timersoraangamik/ti- migissaraangamik nuannisaarniarlutik timersortarlutik. (78 pct.). Meeqqat ikinnerusut peqqinnissaq ataatsimooqatigiinnissarlu kajuminnarisarpaat. Soorlu 67 pct.-ii timersortar-put/timigissartarput qasujaallisarniarlutik, 57 pct.-iisa ikinngutitik peqatigerusullugit ti- mersortarlutik/timigissartarlutik oqaatigigaat. Pingaarnernunngilaq unamminertaa, timer- sortartut/timigissartartut 34 pct.-ii ajugaarusullutik peqataasarpud 39 pct.-ii førstehol- dingorniarlutik peqataasartut.

Takutitassiaq 9: Meeqqat timersortarnerannut/timigissartarnerannut patsisaasut, pct.

Apeqqudummit uangaaneersuuvog: 'Sooq timersortarpat/timigissartarpat?' Oqariaatsit tamarmik qanoq ilinnut tulluutsiginersut nalunaarsukkit' (n=390). Immikkoortut 'Tulluulluinnarput' aammalu 'Tulluuteqaat' ataatsimoortinneqarnikuupput 'Tulluuteqaat'-ngorlugit, oqariaatsit 'Taamaangilluinnarpoq' aammalu 'Tamaangilaq' katinneqarnikuupput imaasitillugit 'Taamaangilaq*.

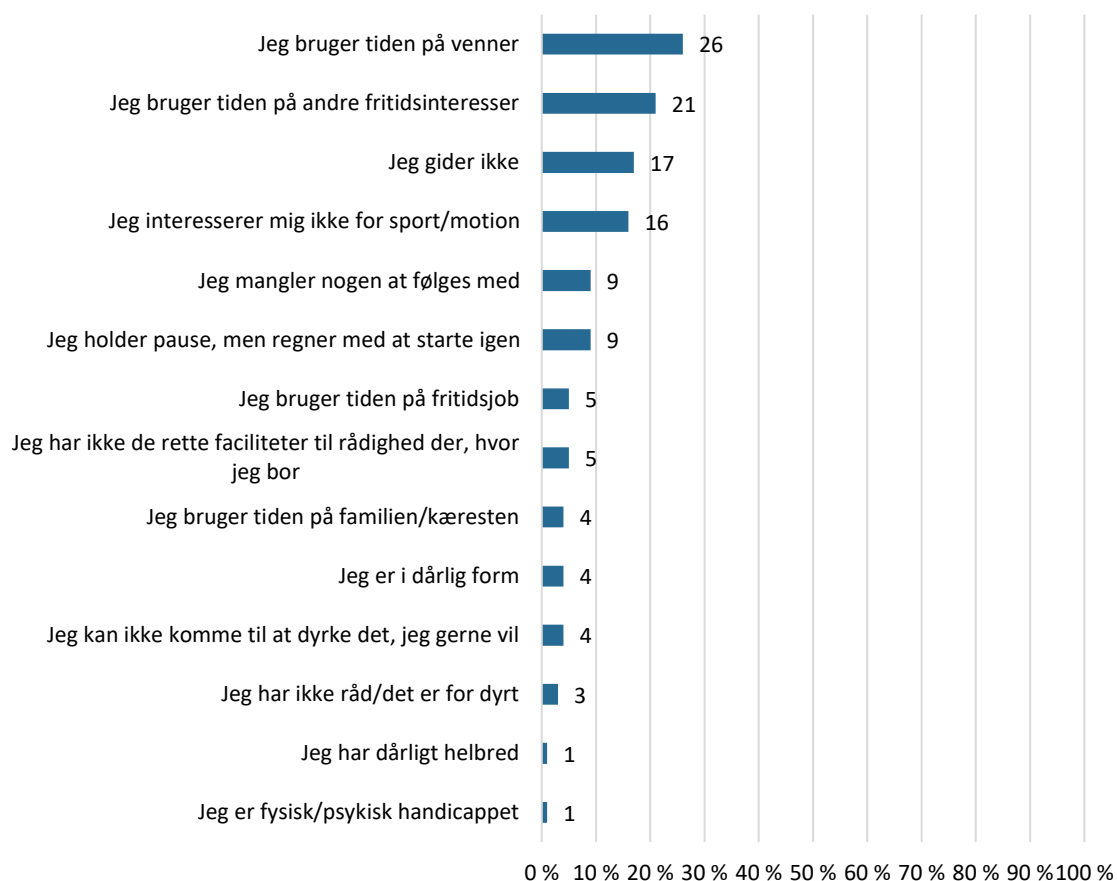
Suiaassutsit ataasiakkaatigut assigiinngissuteqaqaat, nukappiaqqanut unamminertaa pin- gaartinneqarneruvoq niviarsiaqqanut naleqqiullugu.

Meeqqat timersortannginnerannut suna patsisaava?

Meeqqat timersortanngitsut (aallutaqanngitsut) aperineqarput sooq ukiuni kingullerni aallaakasumik timersorneq/timigissarneq ajornerut.

Patsisit annersaraat piffissaqannginneq, ilaasa ikinngutimik ilaginissaat salliukkamikku (26 pct.), allanik sunngiffimmi aallutaqaramik (21 pct.), sunngiffimmi sulisaramik (5 pct.) imaluunniit ilaqquttat/aapparisaq peqqutaatinneqarput (4 pct.) (takuuk takussutissiaq 10). Aamma amerlapput oqartut eqiagalugu (17 pct.) imaluunniit timersorneq/timigissarnissaq soqutiginnammikku (16 pct.). Ikittunnguit eqqaavaat atortussat eqqortut pigineqannginnerat patsisaasoq (5 pct.), imaluunniit aallukkusutatik aallunneqarsinnaanngimmata (4 pct.).

Takussutissiaq 10: Ukiuni kingullerni timersunnginnermut patsisaasut, pct.

Apeqqut una aallaavigneqarpoq 'Sooq ukiuni kingullerni timersorneq/timigissarneq ajorpit?' (n=80).

Niviarsiaqqat nukappiaqqaninngarnit aallussinnginnerusarput, timersornissamut/timigissarnissamut piffissaqannginnamik, Nukappiaqqat niviarsiaqqaninngarnit amerlanerujus-suit timersorneq ajorput atortussat eqqortut pigineqanngimmata.

Meeqqat timersorneq ajortut paasinarsisippaat, timigissarnissamut eqaannerusumik periarfissaqartariaqartoq, ulluinnarni inuunerannut tulluunnerusinnaagaluarpat timersortassagaluarlutik, timersornermi ajortut piffissaqannginnerarmata.

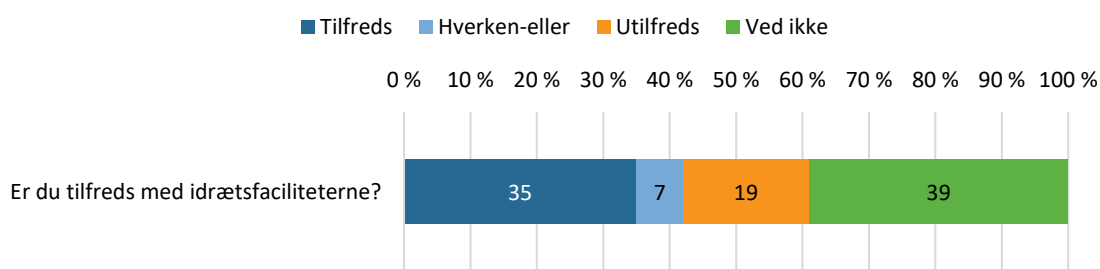
Meeqqat timersorneq ajortut aperineqaqqipput siornatigut timersortarsimanersut/timigisartarsimanersut, aammalu timersortaleqqikkusunnersut/timigisartaleqqikkusunnersut. Timersorneq ajortut 60 pct-ii oqarput siornatigut timersortarsimallutik/timigisartarsimallutik. Taakkunani meeqqat timersorneq ajortut 52 pct-ii nalunaarput timersortaleqqikkusullutik/timigisartaleqqikkusullutik. Aamma oqaatigisariaqarpoq meeqqat timersorneq ajortut pingasuugaangamik ataaseq apeqqut eqqarsaatigisimanagu. Meeqqat timersorneq ajortut timersortittaleqqinnissaannut periarfissaq assut annertuseriarsinnaasutut isikkoqarpoq.

Timersornermut atortunut meeqqat qanoq isumaqarpat?

Meeqqat tamarmik (timersortartut timersornerlu ajortut) aperineqarput timersornermi atortut qanoq naammagisimaaritigineraat.

Meeqqat pingasuugaangamik ataaseq (35 pct.) akivoq timersornermut atortutit naammagisimaarutigalugit, tallimaagaangamik ataaseq akivoq atortutit naammagisimaarnartinnagit (takuuk takussutissiaq 11). Meerarpassuillu amerlanersoorsuit timersornermut atortunut isummerusussimangillat (39 pct.), ima nassuiaaserneqarsinnaavoq, apeqqutit peqataasunut tamanut apeqqutigineqarsimassasut – aamma immersuisunut timersornermik atortunik atuisuunngitsut aperineqarsimassasut naatsorsuutigineqarpoq. 'naluaramik' akisut timersortartut 35 pct-iupput, timersorneq ajortut 'naluaramik' akisut 62 pct-put. Inernerit paasinarsissinnaavaat, meeqqat timersorneq ajortut najugaqarfimminni atortunut ilisimasaqanngitsut, taamaattumillu isummerfigisinnaanngikkaat.

Takussutissiaq 11: Timersornermik atortut iluarisimaarnartippigit, pct.

Apeqqut aallaavigineqartoq 'Timersornermut atortut iluarisimaarnartippigit' (n=470). Akissutit 'Iluarilluinnarpakka' aammalu 'iluarisimaarnartippakka' kattunneqarput imaasitillugit 'Iluarisimaarnarput', Akissutit 'Naammaginangilluinnarput' 'Naammaginangillallu' kattunneqarnikuupput imaasitillugit 'Naammaginangillat'.

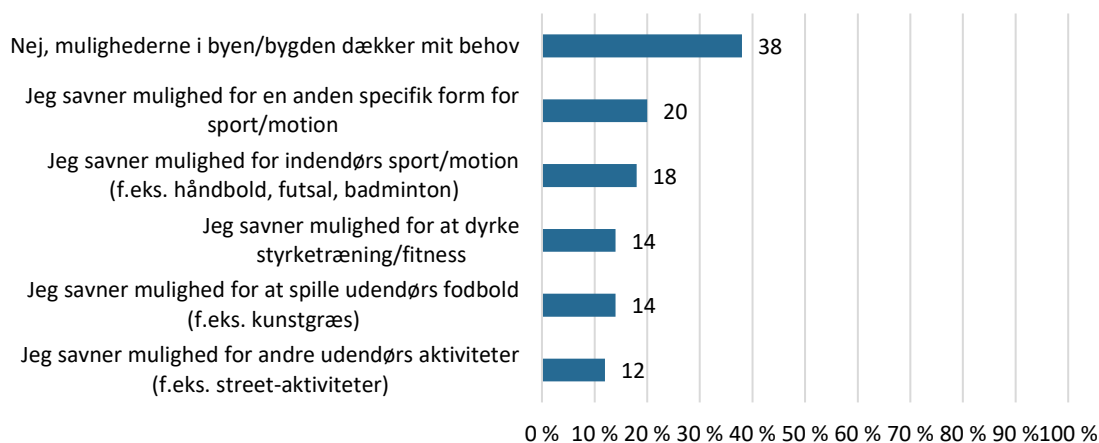
Danmarkimi misissuinernut sanilliullugit (Pilgaard og Rask, 2016), meeqqat timersornermut atortunik naammagisimaarinninersut aperineqarmata, iluarisimaarinninnerupput – annertunerusumik naammaginanginneragaallutik – kalaallit meerartaat. Naak timersorneq ajortut timersornermut atortunik naammaginanginnerannut timersunnginnerannut/timigisartannginnerannut patsisaanngikkaluartoq (takussutissiaq 10 malillugu),

taava meeqqat akissutaat paasinarput, meeqqat isaanniik timersornermut atortut pitsanngorsartariaqarpasittut.

Meeqqat iluarisimaarinninnerat timersornermilu atortunik kissaataat timersorerulernissamullu periarfissaat pitsaanerulersissagaanni taava paasisaqarfiginerussagaanni, akissuteqartullu tamarmik aperineqarmata aallukkusutatik najugarisaminni ingerlassinnaannginnerarpaat.

Meeqqat affangajaat (38 pct.) isumaqarput illoqarfigisaminni/nunaqarfimminni pisari-aqartitatik pigalugit (takuuk takutitassiaq 12). Aammali meeqqat arlaqarluinnartut immik-kut periarfissanik ujartuipput. Meeqqat tallimaagaangamik ataatsip (20 pct.) timer-suutit/timigissaatit aalajangersimasut amigaatigai, aamma illup iluani timer-sorsinnaaneq/timigissarsinnaaneq ujartuiffiqeqarpoq (18 pct.), qasujaallisarneq/fitness (14 pct.), silami arsaaneq (14 pct.) silamilu aallussinnaasat allat (12 pct.). Akissutit paasinarsisippaat meeqqat inuusuttullu aalajangersimasunik neqeroorutunik kajumigisaqaraluartut. Periarfissat amerlinerisigut meeqqat timiminnik atuisarnerat qaffassinnaassagunaralarpoq.

Takutitassiaq 12: Meeqqat timersornissaminnut, timersortartuunissaminnut, timigissarnissaminnullu najugarisaminni periarfissaasunut naammagisimaarinninnerat, pct.

Apeqquummit 'Najugarisaminni timersuutaasinnaasut ingerlakkussinnaasatit, najukkannili ingerlanneqarsinnaanngitsoqarpa?' takutitassiaq (n=864).

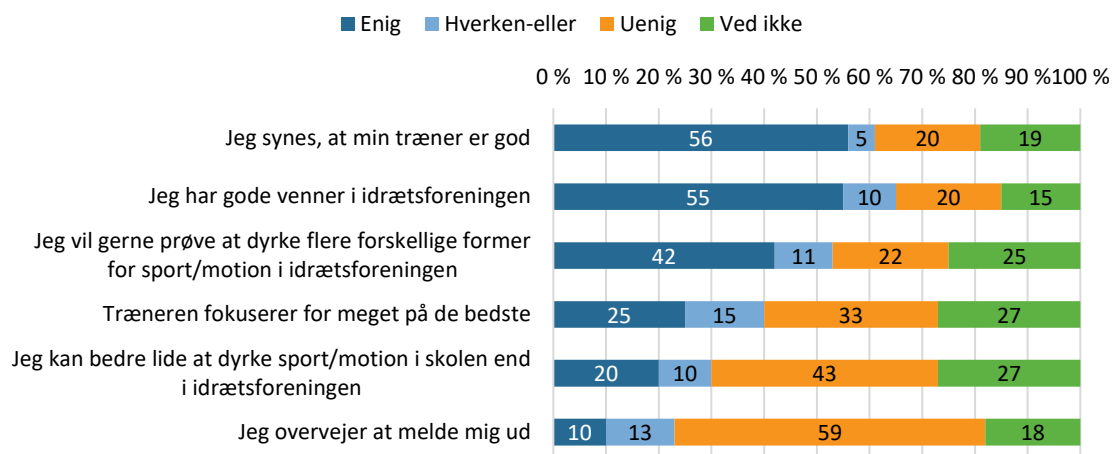
Timersoqatigiiffinnut meeqqat qanoq isumaqarpat?

Meeqqat affaasa (49 pct.) 'aap' akissutigaa, timersoqatigiiffimmi ilaasortaanerarlutik namminerluunniit kajumissutsimik suleqataasarlutik. Meeqqat taakkua aperineqaqqipput, naliiffigeqqullugu timersoqatigiiffik peqataaffitsik qanoq isumaqarfiginerlugu.

Ataatsimut isigalugu timersoqatigiiffiit iluarineqaqaat (takuuk takutitassiaq 13). Meeqqat affai sinnerlugit isumaqarput, sungiusaasortik pitsaasuusoq (56 pct.), imaluunniit timersoqatigiiffimmi ikinngutigilluakkaminnik peqartoq (55 pct.). Meeqqat quliugaangata ata-

aseq kisimi ilaasortaajunnaarniarluni eqqarsaateqarpoq, meeqqallu tallimaagaangata ata-atsip atuarfimmi timersornissaq/timigissarnissaq timersoqatigiiffimmiit nuannarineruaa. Oqaatigineqartariaqarporli meeqqat affaasa missaat (42 pct.) timersuutit/timigissariaatsit allat peqatigiiffiminni ujartoraat.

Takutitassiaq 13: Timersoqatigiiffiit peqatigiiffittut isigineqarnerat, pct.

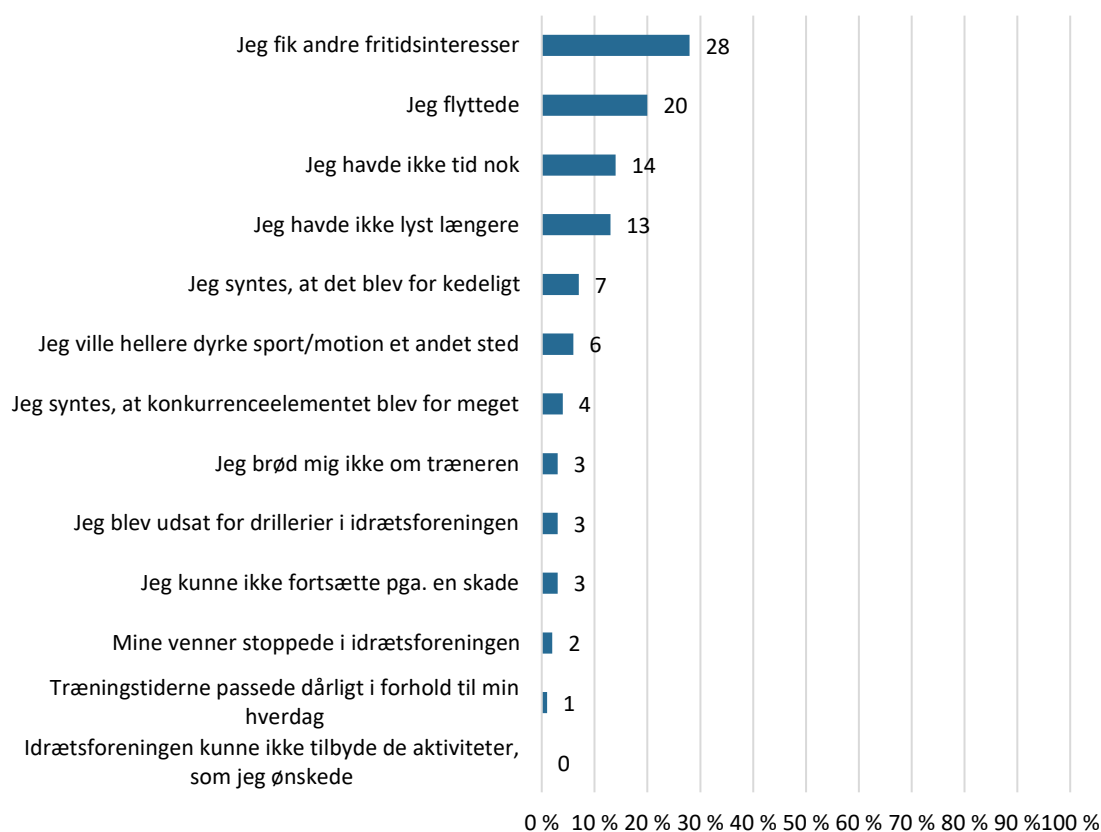
Uma akissutaanit suliaavoq 'Timersoqatigiiffik ilaasortaaffigisat qanoq isumaqarfigaajuk?' (n=241). Akissutit 'Isumaqaataalluinnarpunga' aammalu 'Isumaqaataavunga' katunneqarput imaasitillugit 'Isumaqaataavunga', akissutillu 'Isumaqaataanngilluinnarpunga' aammalu isumaqaataanngilanga' katunneqarput imaasitillugit 'Isumaqaataanngilanga'.

Ukiuni kingullerni meeqqat timersoqatigiiffimmit ilaasortaajunnaarsimappat?

Meeqqat affaat (51 pct.) ilaasortaanngillat timersoqatigiiffinniluunniit piunassutsiminnik suliaqartuunatik. Meeqqat tassaniittut paasilluarumallugit aperineqarput ukiuni kingullerni timersoqatigiiffimmit ilaasortaajunnaarsimansut, meeqqat taakkua 46 pct-ii angerput.

Taakkualu 46 pct.-it aperineqarsimapput sooq timersoqatigiiffimmit ilaasortaajunnaarsimansut (takuuk takutitassiaq 14). Meeqqat quliugaangata pingasut unittarsimapput allamik sunngiffiminni soqutigisaqaleramik, meeqqat tallimaagaangamik ataaseq nuunnertik pisutigalugu taamaatittarsimavoq. Meeqqat timersoqatigiiffinnut ilaasortaajunnaarnerannut patsisaanerpaajusarsimavoq, meeqqat allamik sunngiffiminni aallutaqalertarnerat nuuttarneralluunniit.

Takutitassiaq 14: Timersoqatigiiffimmut ilaasortaajunnaarnermut patsisit pct.

Apeqqut una aallaavigalugu suliaavoq 'Sooq timersoqatigiiffimmi ilaasortaajunnaarpit?' (n=101).

Eqikkaaneq

Meeqqat kalaallit affaat akippit nalinginnaasumik timersortarlutik/timigissartarlutik, meeqqallu quliugaangata arfineq-pingasut akisarput ukiuni kingullerni ikinnerepaamik timersuummik/timigissaammik ataatsimik aallutaqarsimallutik. Timersuutit aallunneqarnerpaajusut tassaapput isikkamik arsarneq (42 pct.), arpaneq (19 pct.) illup iluani arsaanek (14 pct.). Nukappiaqqat niviarsiaqqaninngarnit timersornerusarput, timersortunullu peqataaneq inuusuttuaranngornermi appariaateqartarpoq.

Meeqqat amerlanerpaartaat nammineerlutik timersortarput/timigissartarput (59 pct.) peqatigiiffimiluunniit ilaasortaaffigisaminni (49 pct.). Sugisaqatigiinneq soorlu nuannisaqatigiinneq ikinngutinillu ilagisaqarnek meeqqat timersortarnerannut kajumissaataanerpaajusarpoq.

Meeqqani timersorneq ajortuni piffissaqannginneq patsisaanerpaajusarpoq. Meeqqat tallimaagaangamik ataatsip piffissani ikinngutiminut (26 pct.) soqutigisanulluunniit allanut (21 pct.) piffissartik atortarpaat. Timersorneq ajortut affai sinnerlugit amerlassusillit oqaatigaat timersoqqilerusullutik/timigissaqqittalerusullutik. Timersortartut amerlanerulerseqqinnissaannut periarfissagissaaqisoq malunnarpoq aamma timersortartut akornganni, sugisaqatigiinneq peqataanissamut kaammattuutaasarmat.

Meeqqat amerlarnarpaartaat allatut aallasarlutik timiminnik ulluinnarni atuilluartartuupput, 'timigissarnermik' 'timersornermillu' taaguusersugaangikkaluartuni – soorlu orni-tamut ingerlaarnermi atuarnermilu timimik atuinermik aallaaveqartumik aalasaramik. Aammali maluginiarneqartariaqarpoq meeqqat aamma taamak amerlatigisut oqarmata qaqutigorujussuaq timiminnik atuisarlutik. Taamaattumik atuarnerup nalaani sunngiffim-milu timimik atuinerulernissamut periarfissaqarluarpaseqaaq.

Timersornermut atortut pitsaanerulersinnerisigut neqeroorutaasullu amerlinerisigut timer-sortarneq annertusarneqarsinnaarpasippoq, meeqqat affarinngisaasaluunniit najukkaminni timersornermi atortunik periarfissanillu naammagisimaarinnimmata. Timersuutit/timigis-sariaatsit meeqqanit pigineqanngitsut pilerigineqaraluarput.

Meeqqat affai (49 pct.) timersoqatigiiffimmut ilaasortaanngikkunik piumassutsiminnik ikiuuttartuupput, ilaasortaaffiminnillu iluarisimaarinnilluarnertik ersersillugu. Meeqqat affangajaat timersoqatigiiffimmi ilaasortaanngitsut piumassutsiminnillu ikiuuttartuunn-gitsut ukiuni kingullerni timersoqatigiiffimmiit ilaasortaajunnaarsimapput. Taakkualu amerlanerpaartaasa allanik aallutaqarnertik nuussimanertilluunniit patsisaanerarpaat. .

2015-imi misissuinermut sanilliussigaanni taava timersornerup peqataaffigineqarnera aalaakkaasuvoq. Taamaattorli timersorneq ajortut 2015-imi 22 pct-imiit 2019-imi 27 pct-
imut qaffariarsimapput.

Misissueqqissaarnerup ilaa 2: Inersimasut timersornerup tunngaatigut ileqqi, timikkut aallussinerat piumassutsiminnillu sulinerat

Uani immikkoortumi inersimasut Kalaallit Nunaanni timersuutitut sunngiffimmilu aallu-tassanut peqataasarnerat itisiliiffiqineqassaaq. Immikkoortumi suaassuseq ukiullu assigi-inngissusaat toqqakkanilu takuneqarsinnaapput 2015-imiit ineriartornerup inerneru qanoq innersut, taamani Idan assingusumik misissuisitsimagami (Asserhøj og Forsberg, 2015).

Inersimasunik kalaallinik misissuisitsineq apeqqutit akiortugassat atorlugit suliari-neqarsimavoq, misissuinerlu ingerlanneqarpoq septembar 2019-imiit januar 2020 tungaanut, inersimasut (16 -inik ukiuilinniit utoqqaanerit ilanngullugit) peqataanissaannut qaaqquneqarsimapput. Inersimasut katillugit 864-it misissuinerlut peqataasimapput, aki-sut 31 pct-iullutik (takuuk aamma ilanngussaq A & B).

Inersimasut qassit timersortarpat/timigissartarput?

Inersimasut pingasuugaangamik ataatsimik amerlanerulaartut (36 pct.) Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik timersorlutillu timigissartarput. Apeqqummut 'Timersortarpat/timigis-sartarpat?-mut tunngatillugu akissutaasa takutippaat, sumiiffik 1-imi (allanik atisalersor-luni, aaqqissuussamik) aammalu 2 (allanik atisalersorluni, nammineq aqutamik) (takuti-tassiaq 3-mi taaneqareersutut) pineqartut.

Angutit arnaningarnit timersornerusarput timersortunullu peqataasarnerit ukioqqor-tusiartornermi⁷ ikiliartortartut takuneqarsinnaavoq. (takuuk nalunaarsuiffik 5). Assigi-inngissitaassutsilli aamma takutippaa, arnat timersuutitut peqataasarnerat aalajaatsuusoq qanorluunniit ukioqaralarunik, angutinullu ukiut apeqqutaalerpasittarput, angutit 55-it sinnerlugit ukiullit ikinnerujussuit timersornermik/timigissarnermik aallutaqartarmata.

Nalunaarsuiffik 5: Inersimasut timersornermik aallussisartut, pct.

	Katil-lugit	Suaassuseq		Ukiut			Katil-lugit 2015
		Angutit	Arnat	16-35	36-55	55-inik utoqqaane-rit	
Aap	36	39	34	39	37	31	29
Aap massak-kuunngitsorli	29	33	25	28	30	29	28
Naamik	35	28	41	33	33	40	43

Nalunaarsuiffimmi akissutigineqarpoq apeqqut: 'Nalinginnaasumik timersortarpat/timigissartarpat?'. Inernerit 2015-imi tamakkiisut (n=863) aammalu 2019 (n=864), ukiut suaassutsilli immikkoortitaarlugit.

⁷ Maluginiaruk 2015-imut naleqqiullugu ukiut immikkoortiterneqarnerat, taanna aamma ilanngussaq A-ami eqqartorneqarpoq.

Ataatsimut isiigaanni Kalaallit Nunaanni inersimasut timersortartut siornatigumut sanilliullugu amerlanerulersimapput. Inersimasut nalinginnaasumik timersorlutillu/timigisartartuunerartut angernerat 2015-imi 29 pct-miit 2019-imi 36 pct-mut qaffariarsimavoq (takuuk nalunaarsuiffik 5). Tassunga ilanngulugu timersorneq ajortut 2015-imi 43 pct-miit 2019-imi 35 pct-mut ikileriarsimapput.

Inersimasut qassit ikinnerpaamik timersuummik ataatsimik ukiuni kingullerni aalaakkaasumik aallutaqarsimappat?

Timersoqataanermut anguniakkat aapparivaat ukiuni kingullerni timersuut ikinnerpaamik ataaseq aalaakkaasumik ukiuni kingulerni aallunneqarsimanera, tassa inersimasut 82 pct-iisa (takuuk nalunaarsuiffik 6). Angutit arnaninngarnit timersornerusarput timersortunullu peqataasarneq ukioqqortusiartornermi appariartarpoq.

Nalunaarsuiffik 6: Timersuummik ikinnerpaamik ataatsimik aalaakkaasumik ukiuni kingullerni aallussisartut, pct.

	Katil-lugit	Suaassuseq		Ukiut			Katil-lugit 2015
		Angutit	Arnat	16-35	36-55	55-inik u-toqqaanerit	
Mlinnerpaamik aallutaq ataaseq	82	87	77	82	85	79	68

Nalunaarsuiffiup takutippaa inersimasut ukiuni kingulerni ikinnerpaamik timersuummik ataatsimik aallussisimasut. 2015-imi tamakkiisumik kisitsisaapput (n=863) aammalu 2019 (n=864), suaassutsinut ukiunullu agguataagaallutik.

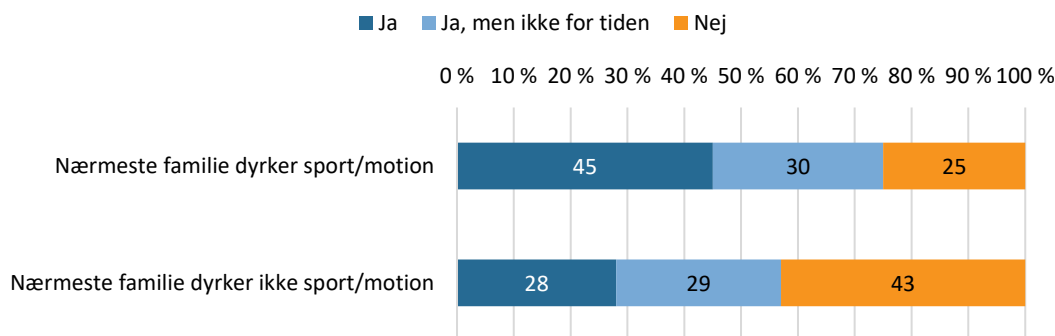
Maluginiarneqartariaqarpoq, piffissamik atuinertaat apeqqutini allaaneqarnerussuteqarmat: 'Nalinginnaasumik timersortarput/timigisartarput?' aammalu 'Ukiuni kingullerni timersuutit suut aalaakkaasumik aallutarivigit?', kingullerni siamasinnerujussuarmik paasinnittaaseq pineqarpoq, ukiup qanoq ilinerani aallutassanut tulluulluni. Piffissamik taaguusiinerup assigiinngissutaata (maannakkut ukiuni kingullerni pisimasunut sanilliullugu) takutippaa, apeqqummi kingullermi timersortarneq qaffasinnerujussuusoq. Apeqquummilu kingulermi aallutassat assigiinngitsut taaneqarlutik, akissuteqartut nalinginnaasumik timersornertut/timigissarnertut taanavianngisaraluaat - soorlu pisunnerit.

2015-imi 2019-milu inernerit assersuuteqarfigissagaanni takuneqarsinnaavoq ukiuni kingullerni ikinnerpaamik aallutaq aalaakkaasumik aallussimasami kisitsisit qaffariarsimasut 58 pct-iimiit 82 pct-mut. (takuuk nalunaarsuiffik 6).

Inersimasut timersortartut timersornerlu ajortut suut ilisarnaatigaat?

Inersimasut timersortarnerat ilaqutaasullu timersortarnerat imminnut atapput. Takutitasiaq 15-ip takutippaa, ilaqutaasoq timersortuugaangat aamma inersimasut timersornisaat/timigissarnissaat qaffattarpoq.

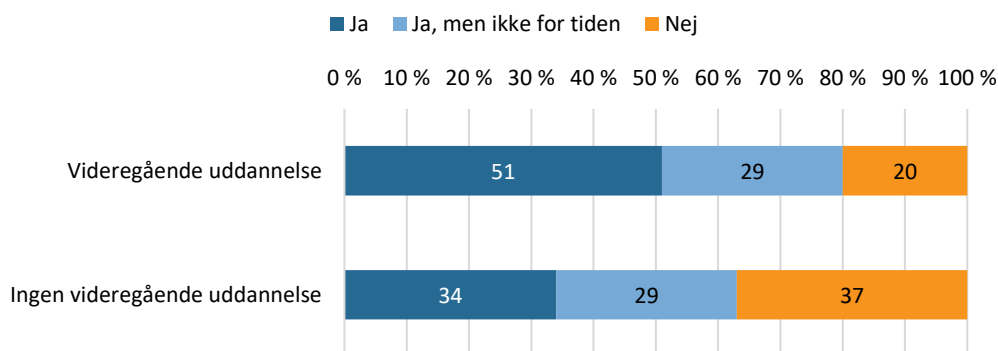
Takutitassiaq 15: Inersimasut timersortarnerat ilaquataasut timersortarnerannut agguaqatigiisil-lugu, pct.

Akissutit agguataarneqarneri apeqquummut uunga 'Timersortarpit, timersortartuuvit timigissartarpilluunniit?' aammalu akis-suteqartoq timersortartunik ilaquataqarnersoq (n=864).

Misissueqqissaarnerup aamma takutippaa timersornermut peqataasarnerit ilinniagaqarne-rillu suuneri imminnut attuumassuteqartut (takuuk takutisassiaq 16). Inersimasut ilinnia-gaqarsimasut timersornissamut timigissarnissamullu qaninnerusarput.

Takutisassiaq 16: Inersimasut ilinniarsimanerat aallaavigalugu timersortarnerisa immikkoortin-neqarnerat, pct.

Akissutit agguataarneqarnerit uunga apeqquummut 'Nalinginnaasumik timersortarpit, timersortartuuvit timigissartarpilluunniit?' akissuteqartup sivilisunerusumik ilinniagaqarsimaneranut attuumassuteqartoq. (n=864).

Maluginiarneqassaaq ttakutitassiaq 15 -ip inernerini aammalu takutisassiaq 16-imi inernerini peqqutaasinnaasunik attuumassuteqanngimmata, inernerilli takutippaat ingerlaqqitamik ilinniagaqarsimaneremut attuumassuteqartoq ilaquitariit timiminnik atuiluarternerat (Ibsen, et al., 2015). Taassuma tungaatigut Kalaallit Nunaanni pissutsit qallunaat nunaanni pissut-sinik allaanerunngillat. Danmarkimi timigissariaatsip takutippaa ilinniarluarsimaneq ilaquitariit timiminnik aallussilluartarnerannut sunniuteqarluartartoq (Pilgaard og Rask, 2016).

Timigissarnerit sorliit inersimasut akuliuffiginerusarpaat?

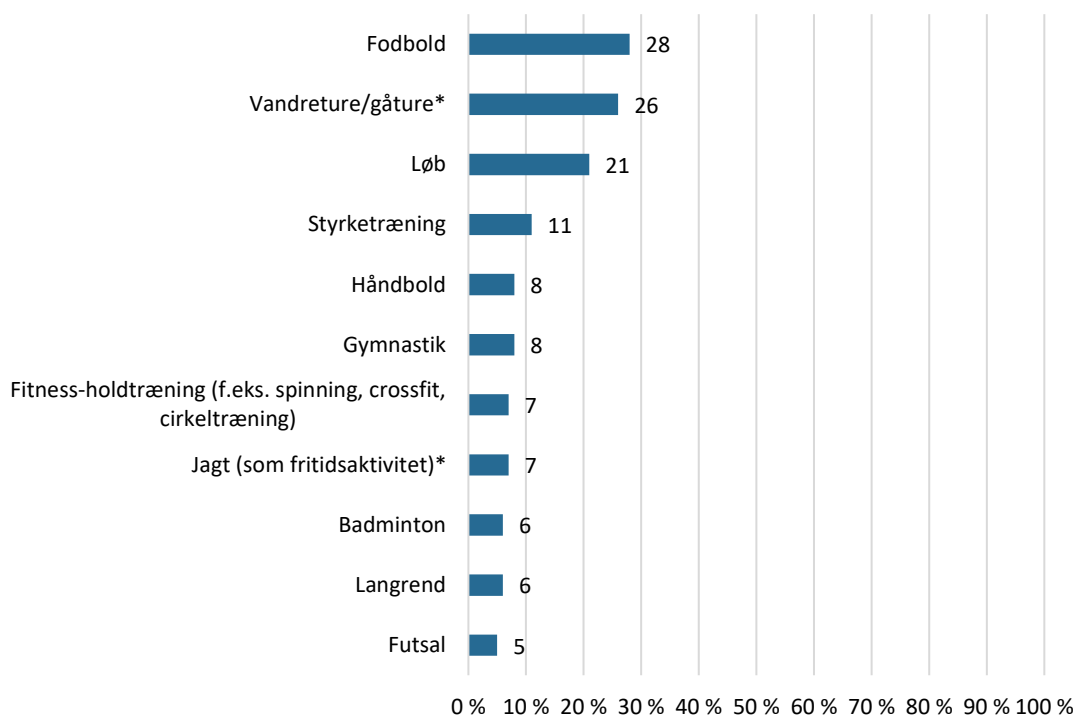
Timersuutit ilaat allaninngarnit nuannarineqarnerusarput. Inersimasut timersornermut timigissarnermullu ingerlattagaasa misissuataarnerisa tamanna ersersippaat.

Timersuutit timigissaatillu allattorsimaffiat aallaavigalugu inersimasut kissaateqarfigineqarsimapput nalunaarutigilaaqqullugu timersuutit sorliit ukiuni kingullerni aalaakkaasumik aalluttarsimanerlugit. Akissuteqartullu arlalinnik toqqaanissaminnut periarfissaqarsimapput. Apeqqut sumiiffik 1-imut attuumassuteqartunuusimavoq (allanik atisalersorluni, aaqqissuussamik) aammalu sumiiffik 2 (allanik atisalersorluni, nammineq aqutamik), aammali aallunneqartartut sumiiffik 3-mut inissinneqarsinnaasut (allanik atisalersornani, aaqqissuussamik) aammalu sumiiffik 4 (allanik atisalersornani, nammineq aqutamik) (soorlu skateboard pisunnerillu) (taaneqareersut takutitassiaq 3-mi).

Inersimasunit aallunneqarnerpaat pingasut tassaapput isikkamik arsaanneq (28 pct.), pisunnerit/pisuttuarnerit (26 pct.) arpannerillu (21 pct.), inersimasut tallimaagaangamik ataaseq sinnerlugu amerlassusillit ukiuni kingullerni aallutarisimasaat (takuuk takutitassiaq 17). Qasujaallisarneq (11 pct.), assammik arsarneq (8 pct.) eqaarsarneq (8 pct.) inersimasuni aamma assut aallukkusunneqaqaat. Aallutassat takutitassiaq 17imi saqqummiunneqartut saniatigut allat ikinnerusunit peqataaffigineqartartut¹⁰.

Malunnarpoq periutsit sisamat tamarnik aallunneqarluarmata. Isikkamik arsaanneq peqataaffigineqarnerpaajuvoq sumiiffimmi 1-imi, sumiiffik 2-mi pisunneq/pisuttuarneq sumiiffinni 3 aamma 4-mi peqataaffigineqarnerpaajusartut.

Takutitassiaq 17: Timersuutit aallunneqartarnerat, pct.

Takutitassiaq ersersippaa inersimasut 2015-imi (n=863) aammalu 2019-imi (n=864) timersuutaat assigiingiaartuusut. Maluginiarneqassaarlu *-mik nalunaaqutsikkat sumiiffik 3-mut 4-mullu inissinneqarsinnaamata. Sinnerit sumiiffik 1 aamma 2-mut inissinneqarput.

Maluginiarneqassaaq angutit arnallu ukiuni kingullerni aalaakkaasumik aalluttagaat suunersut. Isikkamik arsaannerit angutini aallunneqarnerpaajupput, arnat pisullutillu/pisuttuurtartut. Aamma piniarnerit sulorarnerillu angutinik aallunneqartarmata, eqaarsaarnerit aammalu fitnessimi peqateqarluni timersornerit arnanit aallunneqarnerpaajusut (soorlu spinning, crossfit aammalu cirkeltræning). Timimik atuinerit allat angutinit arnanillu assigiimmik aallunneqartarput (soorlu pisunnerit/pisuttuarnerit arpannerillu).

Qassinik ukioqaraluaanniluunniit isikkamik arsarnerit arpannerillu peqataaffigineqarluartarput, ukiut immikkoortiterlugit misissuiffigineqartuni tamani taakkua aallunneqarnerpaajupput. Inuusunnerni pisunnerit qasujaallisarnernik taarserneqaannarlutik.

2015-imi aallunneqarnerpaajupput aamma isikkanik arsaannerit, pisunnerit/pisuttuarnerit arpannerillu. Isikkamik arsaattartut amerleriarsimarpasipput (19 pct.-miit 28 pct.-imut), pisunnerit/pisuttuarnerit arpattarnerillu taamaaginnarsimasut. Inernerili nalorninartoqarsinnaapput, misiliutitut tigussiffigisat ikinnermut.

Inersimasut timersortartut: Aaqqissueriaaseq, akulikissuseq ukiullu qanoq ilinera

Inersimasut timersortartut isikkuat allanngorartilaarniarlugu taava inersimasunut apeqqutit itisililaakkanik ilaneqarnikuupput, timersortarsimasunut ukiuni kingullerni aalaakkaasumik aallussisarsimasunut tunngatillugu. (imaappoq inersimasut 82 pct.-ii taaneqareersutut nalunaarsuiffik 6-imi).

Inersimasut timersortarnerat/timigissartarnerat qanoq aaqqissugaasarpa?

Apersuilluni misissuineri paasiniarneqarpoq inersimasut qanorpiaq timersortarnerisut – nammineerlutik, peqatigiiffimmut ilaasortaallutik, namminerluunniit ingerlatsisarnersut (soorlu timigissartarfinni), suliffiminni allaluunniit aqutigalugu.

Nammineerluni timersortarneq (kisimiilluni allaluunniit peqatigalugit) inersimasuni kajumigineqarnerpaajusarpoq, nammineerlunilu timersortarneq 74 pct.-imi inissisimavoq (takuuk nalunaarsuiffik 7). Tamanna tupannarpallaanngilaq inersimasunimi pisunnerit/pisuttuarnerit arpannerillu aallunneqarnerpaajummata, taakkualu nammineq ingerlanneqarsinnaasarput. Peqatigiiffinni timersortarneq aaqqissuussamik aallutaqartartut tulleraat, timersortartut marluugaangamik ataatsip aalluttagaa (44 pct.)

Nammineq aqutamik timersorneq timersortartuni arnani angutinilu assigiimmik aallunneqartarpoq, ukiullu misissuiffigineqartut assigiinngitsut pingasuusut akornganni atugaaqaluni, inersimasuni inuusunnerni ikinnerugaluartut (takuuk nalunaarsuiffik 7). Peqatigiiffinnik peqataaffeqarneq angutini nalinginnaanerusutut ippoq, angutit timersortartut arnat timersortartut marloriaatingajaat timersoqatigiiffimmi timersortaramik/timigissartaramik (52 pct. arnat 34 pct.). Timigissartarfiit peqataaffigineqartarnerat killormut inissisimavoq. Arnat tassaniittartut amerlanerupput, ukiullu assigiinngissuteqarput, inuusunnernusut amerlanerit timigissartarfinniittaramik (16-35 ukiullit).

Nalunaarsuiffik 7: Aaqqissuusseriaatsit, pct.

	Katil-lugit	Suaassuseq		Ukiut			Katil-lugit 2015
		Angutit	Arnat	16-35	36-55	55inik utoq-qaanerit	
Namminneer-luni	74	71	78	69	76	78	73
Timersoqatigiif-fimmi	44	52	34	43	48	37	31
Timigissartar-fimmi	13	11	16	20	10	7	20
Suliffimmi	5	6	5	6	5	5	8
Allami	8	7	10	9	9	7	-

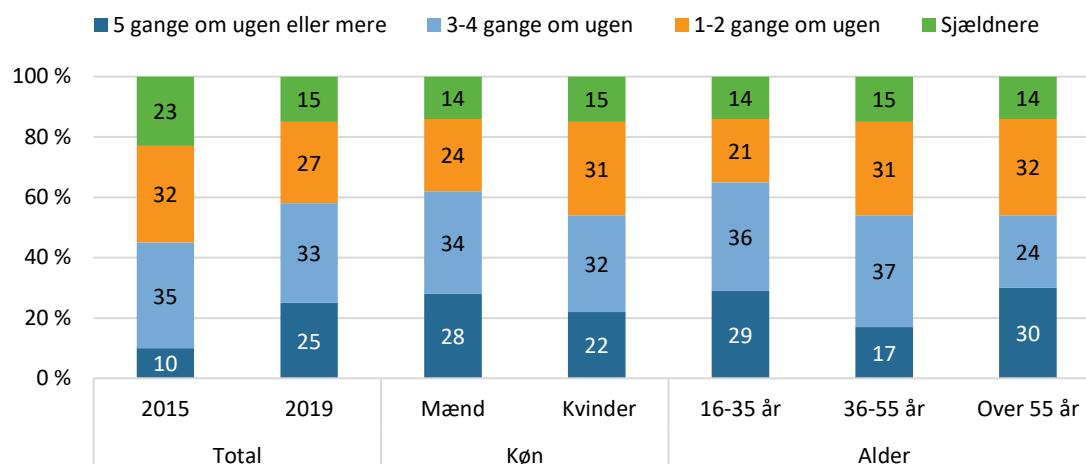
Akissutit apersuummut uunga 'Qanoq timersortarpit/timigissartarput?' nalunaarsuiffimmi takuneqarsinnaapput 2015 (n=675) aammalu 2019 (n=712). Maluginialaassavat inersimasut arlalinnik akissuteqarsinnaagamik, arlalinnik timersuutinik/timigissariaatsinik aallutaqarsimagunik, taamaattumik procentinngortitat katinneri 100-neq ajorput. Toqqagassaq 'allat' 2015-imi misissuineri ilaatinneqarnikuunngilaq.

2015-imi 2019-imilu inernerit assersuunneqarnerisa takutippaat, 2019-imi inersimasut amerlanerit timersortartut/timersortartuusut/timigissartartuusut peqatigiiffiit aqqutigalugit, timigissartarfiit ornigarneqarnerat ikileriarsimasoq takuuk nalunaarsuiffik 7).

Inersimasut timersortartut/timigissartartut qanoq akulikitsigisumik aallussisarpat? Misissuineri apeqqutip aappaanut tunngasuvoq inersimasut timersortartut timigissartartullu qanoq akulikitsigisumik aallussisarnersut (tassa taakkua 82 pct.-it nalunaarsuiffik 6-imiittut). Inersimasut aallussisartut 25 pct.-ii sapaatip akunneranut tallimariarlutik akulikinnerusumilluunniit timersortarput/timigissartarput, 85 pct.-ii ikinnerpaamik sap.akunneranut ataasiarlutik timersortarput/timigissartarput, 15 pct.-ii sapaatip akunneranut ataasiarnerminngarnit akuttunerusumik timersortartut/timigissartartut (takuuk takutitassiaq 18).

Arnat inersimasullu 36-55-inik ukiullit sap. akunneranut tallimariarlutik amerlanerusunilluunniit timersornerusarput. Ukiut nikingassutaannut nassuiaataasinnaavoq, ukiunut misissuiffiqeqartunut allanut marlunnut sanilliukkaanni angajoqqaat piffissartik tamakkii-sumik aqunnerusinnaaneq ajoramikku. Maluginiarneqassaarli sapaatip akunneranut 1 -2-riarlutik timersortartuni/timigissartartunilu, ukiuisa suaassusaasalu assigiinngissutaat assigiinnerulertarmata.

Takutitassiaq 18: Timersortartut timersornerisa akulikissusiat, pct.

Apeqquummut 'Qanoq akulikitsigisumik timersortarpit/timigissartarpit?'-mut akissutit aallaavigalugit takutitassiaq. 2015-imi tamakkiisumik takuneqarsinnaapput (n=675) aammalu 2019-imeersut (n=712). Misiliummik tigusineq taamaallaat inersimasunik ukiuni kingullerni sap, akunneranut ikinnerpaamik ataasiarlutik aallussisartuninngaaneersuuvoq.

Timiminnik atuisartut sapaatip akunneranut tallimariarlutik amerlanerusunilluunniit timersortartut/timigissartartut 2015-imut naleqqiullugu amerleriangaatsiarsimapput (10 pct.-imiit 25 pct.-imut), sapaatip akunneranulli ataasiarnerminngarnit akuttunerusumik timersortartut/timigissartartut ikileriarsimapput (23 pct.-imiit 15 pct.-imut). Danmarkimi assigiinngissutit annertusiartuaarput, timersortartut sulii timersornerulersut, inuiaqatigiinni timiminnik atuineq ajortut atuinnginnerulersimasut (Pilgaard og Rask, 2016). Timersortartut timiminnik atuinerulersimanerat aamma Kalaallit Nunaanni takussaasorujussuuvoq, inuiaqatigiinni timersorneq/timigissarneq ajortut amerleriarsimannginnamik.

Kalaallit Nunaanni pinngortitamukarnissamut timersuutinillu aallussinissamut tunngatilugu ukiup nikerarneri assigiinngiaartorujussuupput, tamannalu ukiup ingerlanerani timersuutinut peqataasarnermut sunniuteqarluarsinnaavoq. Taamaattumik timersortartut aperineqarnikuupput ukiup qanoq ilinerani timersortarnersut/timigissartarnersut.

Misissueqqissaarnerup takutippaa, ukiup qanoq ilineranut naleqqiullugu inersimasut timiminnik atuisarnerat allannguuteqarpallaanngitsoq. Imaangilarli inersimasut ukioq kaajallallugu timersuummik aallussisartut. Timersortartut akissuteqartut 64 pt-iisa nalunaarutigaa ukiumi qaammatit tamakkerlugit timersortartuullutik. Arlallit sivikinnerusumik si-visunerusumilluunniit unikkallartarput ukiut ilaani. Tassani ukiut suaiaassuserlu assigiinngissuteqanngillat.

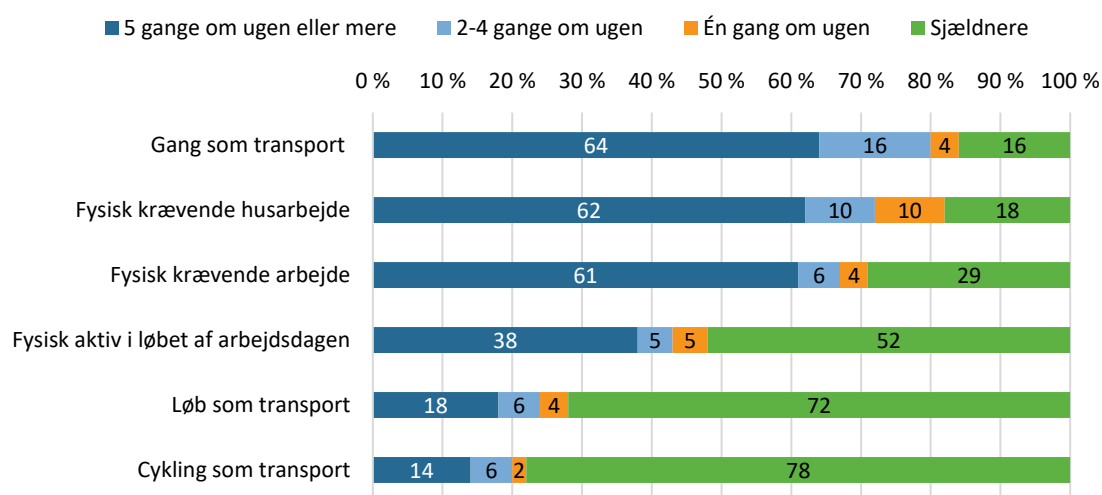
Timimik atuinerit timersornertut timigissarnertullu taaneqarneq ajortut

Uani immikkoortumi aalluttakkat timersornermut timigissarnermullu attuumassuteqartut kisimik pineqanngillat aalariaatsilli allat aamma pineqarput, soorlu suliarturnermi timimik atuinerit illullu iluani timimik atuilluni suliaqartarneq, taakkua sumiiffik 3-mi ilaatinneqarsinnaasut (allanik atisalersornani, aaqqissuussamik) aammalu sumiiffik 4 (allanik

atisalersornani, nammineq aqutamik). Apeqqut taanna akissuteqartunit tamanit akineqarpoq.

Inernerit ataatsimut isigissagaanni paasinarsivoq, innuttaasuni inersimasut amerlanersaat (tassa timersortartut aammalu timersorneq ajortut) sapaatip akunneranut tallimariarlutik amerlanerusuniluunniit timiminnik atuisartut (takuuk takutitassiaq 19). Affai sinnerlugit amerlatigisut (64 pct.) pisullutik ornitaqartarput, 62 pct.-it timimik atuiffiusumik illulerisarpurput. Ikinnerulaartut (61 pct.) timimik atuiffiunartumik suliffeqarput, 38 pct.-it sulinerminalaani timiminnik atuisartut. Arpalluni cykilerluni ingerlasarnerit inersimasut tallimaagaangata ataatsip periusersarpai. Inersimasullu arlallit sapaatip akunneranut ataasiarnerminngarnit akuttunerusumik arpannerit cykilernerillu ornitaminnut atortarpaat.

Takutitassiaq 19: Inersimasut ulluinnarni timiminnik atuisartut, pct.

Apeqqut 'Ukununga tunngatillugu ulluinnarni timinnik atuisarpit?' takutitassiamut atornerqarpoq (n=864).

Periusissatut taaguutinut sisamanut ataatsimut angusat

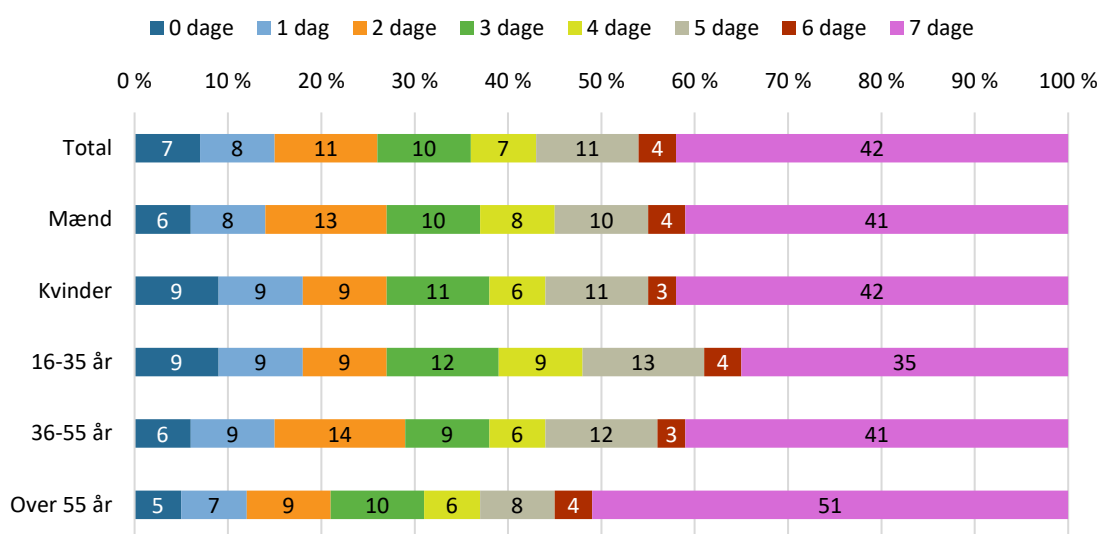
Apeqqutigineqartut saniatigut innuttaasut nammineq qanoq timiminnik atuitiginerat nammineerlutik naliliiffigeqquneqarnikuuvoq, periusissatut taaguutinut sisamanut attuumasuteqartunut tunngatillugu apeqqutinik marlunnik akisassaqaartinneqarlutik taaneqareerput takutitassiaq 3-mi. Apeqqutit akissuteqartunut tamanut apeqqutigineqarput.

Apeqqut siulleg pivirusunik aallaaveqarpoq imalu nipeqarluni: 'Ullut kingulliit 7-it eqqarsaatigikkit. Ullut qassit sivikinnerpamik akunneq ataaseq timinnik atuisimavit?', apeqqutip aappaani innuttaasut nammineerlutik timimikkut inissisimanertik qanoq nalilisaneraat apeqqutigineqarpoq. Imalu nipeqarluni: 'Ukiut kingulliit qiviassagaanni, taava ililit sunngiffinni timimik atuineq sorleq ilinnut tulluunnerpaajussava?'.

Timimik atuineq nassuarneqarsinnaavoq ima: 'Sunaluunniit aallutaq uummatinnik sukkanerulersitsisartoq, piffissallu ilaani anertikkartitsisartoq. Tassaasinnaavoq timersorneq, timigissarneq, piniarneq, sulineq timimik atuiffiulluartaq, pisunneq/cykilerneq, nivanneq'.

Inersimasut agguaqatigiissillugu ullormut akunneq ataaseq aalasarpur ulluni 4,6-ini sapaatip akunnerata iluani. takutitassiaq 20-imi takuneqarsinnaavoq affangajai 42 pct.) sapaatip akunnerata ingerlanerani ullormut akunneq ataaseq timiminnik atuisartut. Inernerit sua-assutsimut attuumassuteqanngillat, ukiulli malillugit immikkoortinneqarnikuupput, inersimasut utoqqaanerit inersimasunut immikkoortunut allanut naleqqiullutik sapaatip akunnerata ulluani tamani timiminnik atuisartut. Ukiut assigiinngissutaat nassuarneqarsinnasaaq imatut, utoqqaanerit ukiunut agguataariffigineqartunut allanut sanilliullutik piffis-saqarnerusut.

Takutitassiaq 20: Ullut timimik atuiffiusut agguaqatigiissinneri

Apeqquut *Ullut kingullit arfineq-marluk eqqarsaatigikkat. Ulluni qassini ullormiut akunneq ataaseq aalavit?' nalunaarsuiffimmut aallaavigineqarpoq. (n=864). Nalunaarsuiffimmi takutinneqarput agguaqatigiissillugu ullut qassiusimanersut. Inernerit tamakkiisumik aammalu suaassutsit ukiulli malillugit agguarneqarnikuupput.

Akissuteqartut imminnut naliliiffiginerat aallaavigalugu timiminnik nalunaarsuiffik 8-imi takuneqarsinnaavoq affai sinnerlugit akissuteqarnissamik atorluaasut (58 pct.) uuminnga: 'Sapaatip akunneranut pisullunga annikinnerusumik timinnik atuisarpunga (pisiniarnermut suliffinniilluunniit pisullunga)', inersimasulli quliugaangata ataatsimik ikinnerusut annertunerusumik timiminnik atuisarnerarput soorlu: 'Ilaannikkut timigissartarpunga, timersornikkut allatigulluunniit timimik atuinikkut', 'sapaatip akunneranut sivikinnerpaamik akunnerit sisamat timersortarpunga allatigulluunniit timinnik atuisarlunga'. Aammali 15 pct.-it akisarput: 'Atuarneq, fjernsynerneq allatigulluunniit uninngalluni sammisaqarneq'. Aasakkuunerusoq taakkua atuupput, aalanerillu taamaasinerani sumiiffik 3 aamma 4-mut attuumassuteqarnerusarput.

Ilutigitilluguli aamma inernerit takutippaat, ukiukkut timimik atuinerit appartartut, amerlanerpaat akissummut: 'Atuarneq, fjernsynerneq allatigulluunniit issialluni sammisat'-nik akissuteqartaramik, tassa aasaaneranut naleqqiullugu uninnganerusalutik. Tamanna nalunaarsuiffik 8-mi takuneqarsinnaavoq.

Nalunaarsuiffik 8: Inersimasut aalasarnerminnut tunngatillugu imminnut nalilernerat, pct.

	Sommer	Vinter
Atuarneq fjernsynerneq, uninngaannarluniluunniit allanik sam-misaqarneq	15	36
Sivikinnerpamik sap.ak. 4-riag timigissarneq, soorlu pisuttuarnerit (pisi-niarfiliarnerit, suliarturnerit angerlernerilluunniit), illulerinerilluunniit	58	37
Ilaannikkut timigissartarneq soorlu timigissarnikkut allatigulluunniit timi-mik atuinikkut	11	11
Timigissartoqartarpoq timimilluunniit annertuumik atuilluni sap.ak sivi-kinnerpamik akunnerit 4	9	9
Timigissarneq timersornerlu sakkortooq sap.ak. arlarleriarluni	6	6

Apeqquutip 'Siorna qviassagutsigu taava timippit aalatittarneranut illit sumut inississallutit tulluunnerpaajussavit?' akineqarnerat nalunaarsuiffimmi ersippoq. Inernerit 2019-imi tamakkiisut takutinneqarput (n=864).

Timersornissamut peqqutit suullu ulluinnarni aporfiuppat

Inersimasut timersornissaannut suut ulluinnaanni pissutaallutillu aporfiusarpat?

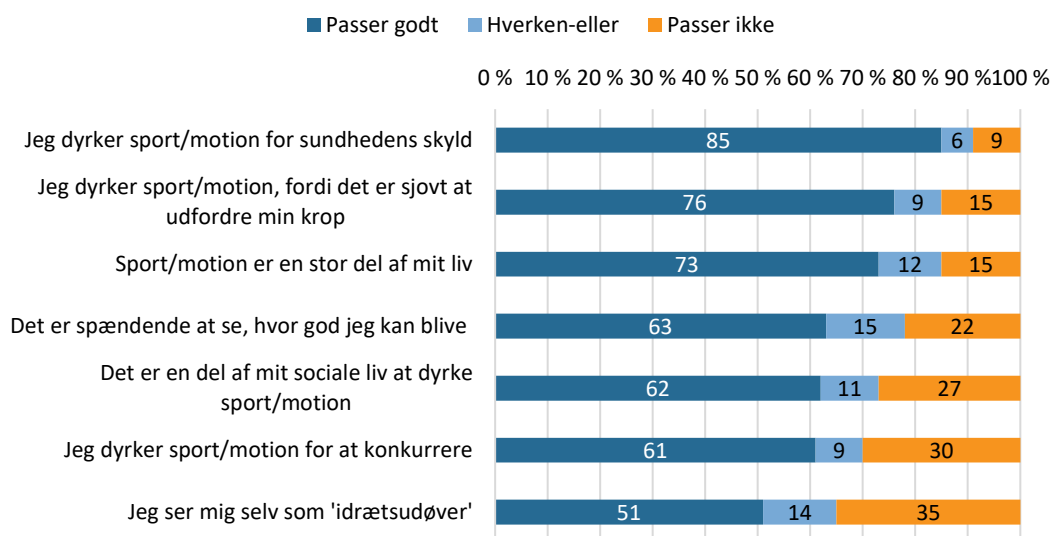
Apeqquutit arlallit apeqquutigineqartut aataani takuneqarsinnaapput, misissuineruilu paa-sisat arlaliusimapput.

Inersimasut sooq timersortarpat/timigissartarpat?

Misissuinerumi inersimasut ukiuni kingullerni timersuummik ataatsimik aallutaqarsimasut (82 pct.-iusut), aperineqarsimapput sooq timersortarnersut/timigissartarnersut.

Takussutissiaq 21-ip takutippaa inersimasunut patsisaanerpaajusoq peqqissuunissaq alii-kutaqarnissarlu. Inersimasut 85 pct.-erujussuisa nalunaarutigaat peqqinnissaq pillugu ti-mersortarlutik/timigissartarlutik. Taava 76 pct.-iisa akissutigaat 'Timersortarpunga/ti-migissartarpunga timiga unammilligassaqaqtikkusukkakku'. Peqateqarnissaq unamminis-sarlu pingartinneqannginnerullutik. Assersuutigalugu 61 pct.-iisa aammalu 62 pct.-iisa taavaat akissutissat 'Timersortarpunga/timigissartarpunga unamminissaq anguniarlugu' aammalu 'Inooqataanermut ilaaginnarpoq timersornissara/timigisarnissara'.

Takussutissiaq 21: Timersornissamut/timigissarnissamut patsisit, pct.

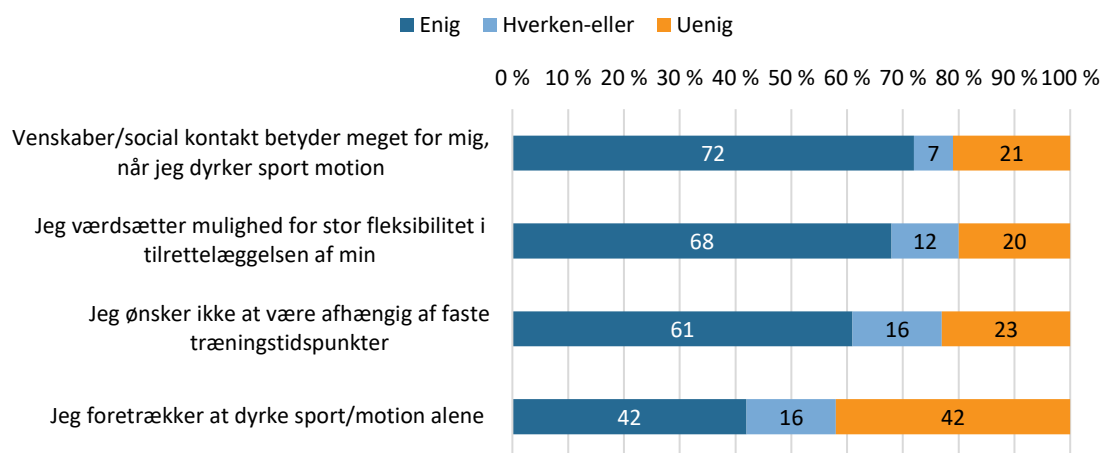
Apeqummit: 'Sooq timersortarpit/timigissartarpit? Oqaatigineqartut sorliit ilinnut tulluuttuuppat' akissutit takutitassiami ersipput (n=712). Akissutit Tulluulluinnarput' aammalu 'Tulluutingaatsiarput' ataatsimoortinneqarnikuupput "tulluuteqaat"-mut, 'Tulluutingilluinnarput' 'Tulluuppallaangillat'-llu kattunneqarput imaasitillugit 'Tulluutingillat'.

Kisimiilluni peqateqarluniluunniit aallutaq? Piffissaq aalajangersimasoq allanngorartorluunniit?

Inersimasut timersortartut 72-erujussuisa nalunaarpaat, ikinngutiginnerit/peqateqarnerillu timersortarnerminnut pingaaruteqartut, 42 pct-iinnaasa nalunaarutigigaat kisimiillutik timersornissartik /timigissarnissartik orniginartinnerullugu (takuuk takutitassiaq 22)

Siuliani inernerusunut nassuaataasinnaalluarput, tassani peqatigiiffinni timersoqatigiiffeqarneq amerlanernik peqataaffigineqalersimammat, peqatigiissinnaassuseq eriaqalugu. Aappaatigulli 61 pct-iisa kissaatiginngilaat piffissap aalajangersimasup iluani sungiusarnissartik, timimik atuisartut 68 pct.-ingaatsiaasa naleqartippaat piffissamik allanngorarsinnaasumik timersornissaq/timigissarnissaq. Inersimasut amerlanersaasa nammineerlutik timersornissaminnik/timigissarnissaminnik aallusserusunnerannut tamanna nassuaataasinnaaqaq.

Takutitassiaq 22: Inersimasut periusererusutaat peqateqarsinnaanerullu isumaqassusia, pct.

Apeqquummit uuminnga: 'Oqariaaseq una qanoq isumaqatigitigaajuk?' akissutit nalunaarsorneqarneri (n=712). Akissutit 'Isu-maqataalluinnarpunga' aammalu 'isumaqataavunga' katunneqarput uunga 'Isumaqataavunga', akissutit 'Isumaqataanneqqaanga' aammalu 'isumaqataangilanga' katunneqarput imaasillugit 'Isumaqataangilanga'.

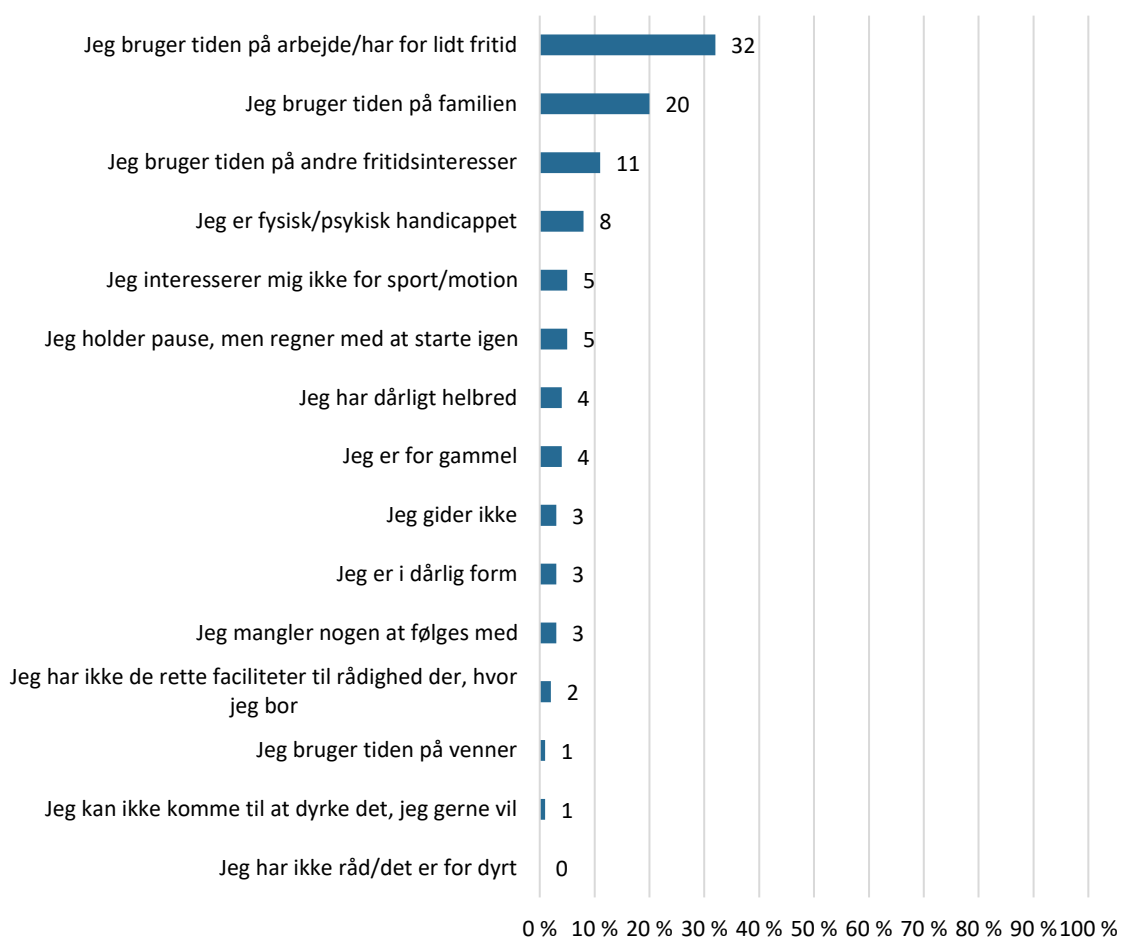
Inersimasut timersortannginnerannut suna patsisaava?

Inersimasut timersorneq ajortut aperineqarput, sooq aalaakkaasumik ukiuni kingullerni timersortannginnerisut/timigissartannginnerisut (tassa 18 pct. nalunaarsuiffik 6-imiipput – inersimasunut 152-inut timersornerlu ajortunut tunngasut).

Piffissaalatsineq patsisaanerpaalluni inersimasut timersorneq ajorput. 32 pct.-it oqaatigaat piffissaq sulinerlut atortarlugu, 20 pct.-iisa 11 pct.-iisalu akissutigaat piffissartik ilaqtaminnut allanullu aalluttakkaminnut atortarlugu. (takuuk takutitassiaq 23). Innuttaasut inersimasut aperineqartut akipput aallussinissamut piffissaq eqaannerusumik allanngorartinneqarsinnaappat timersornerulersinnaagaluarlutik. Aammali malugineqartariaqarpoq 8 pct.-it nalunaarutigamikkut timimikkut/tarnimikkut innerluuteqarnertik aallutaqannginnerminnut patsisaasoq, innuttaasunit tamanna aamma eqqumaffigineqarsinnaakutsoraluarpoq.

Inersimasut ikittuaqqat akissut 'Eqiagaara', 'Atortussat tulluuttut pigineqannginnamik' aammalu 'Aallukkusutakka aallusinnaannginnakkit' akissutigaat. Aalannginneq kajumerinninnginnermik aporfinnilluunniit patsiseqanngilaq.

Takutitassiaq 23: Ukini kingullerni aallussinnginnermut patsisit, pct.

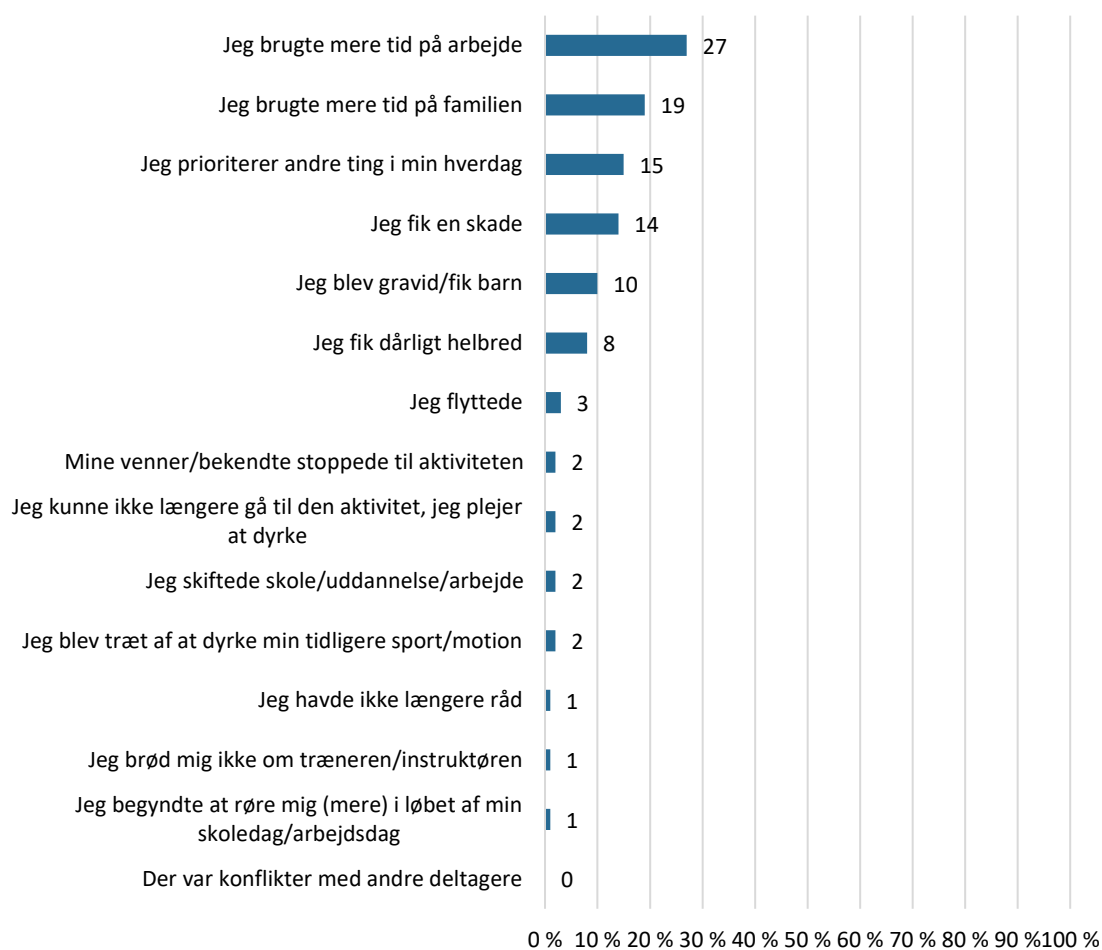

Apeqqummut uunga 'Sooq ukiuni kingullerni timersorneq/timigissarneq ajorpit?' akissutit takutitassiarineqarneri. (n=152).

Timersorneq ajortut ilanngullugu itisiliisumik aperineqarput, siornatigut timersortarsimansut/timigissartarsimansut. Qanga taamaatissimansut soorlu taamaatissimaneraat. Akisut 76 pct.-ii siornatigut timersortarsimallutik/timigissartarsimallutik, tassa affangajaasa akissutigaat (49 pct.), qulinit amerlanerit matuma siorna timersorunnaarsimallutik/timigissartarunnaarsimallutik akipput.

Timersortannginneq paasisaqarfiginerorusullugu apeqqutini aamma ugartorneqarpoq, sooq inersimasut timersorneq ajortut timersortarunnaarsimansut (takuuk takutitassiaq 24). Timersortarunnaarsimannut patsisaanerpaajuvoq piffissaqannginneq, 27 pct.-ii oqarput sulinerulersimallutik, 19 pct.-ii allapput ilaqttaminnut piffissaq atornerulersimallugu, 15 pct.-ii oqartut piffissartik allanut pingaarnersiortariaqarsimallugu. Taamanikkut timersortarunnaarnerminnut tamanna patsisaasimasoq, qaammatini kingullerni 12-ini sooq timersortannginnerinut apeqqummut akissutigaat. (takuuk takutitassiaq 23).

Takutitassiaq 24: Timersortarunnaarnermut patsisaasut, pct.

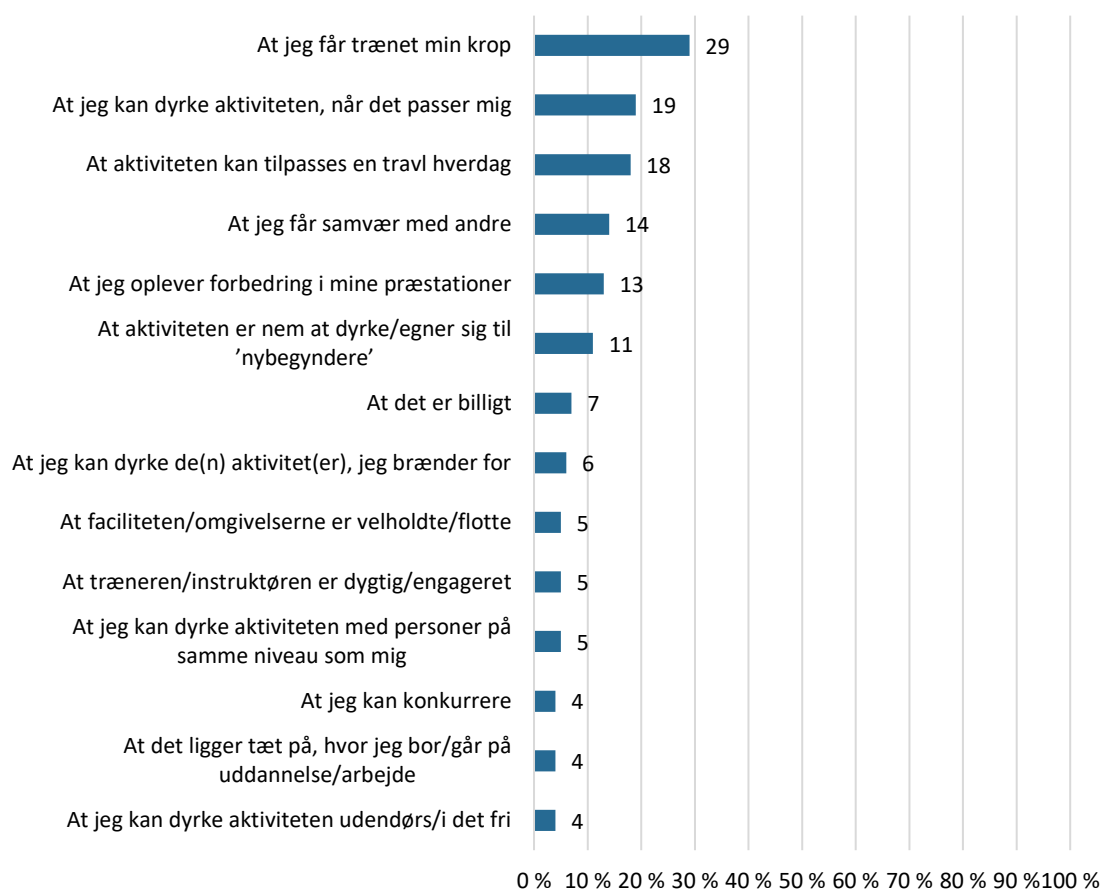
Apeqummit 'Sooq timersortarunnaarpit/timigissartarunnaarpit?'-mit aallaaveqarluni takutisassiaq suliaavoq (n=152).

Inersimasut timersorneq ajortut timersortinnerulernissaannut periarfissaqarpa?

Inersimasut timersorneq ajortut affai (51 pct.) timersoqqittalerusukkaluarput/timigissaqqittalerusukkaluarput. Tassunga tunngatillugu inersimasut timersorneq ajortut timersoqqittalissagaluarunik/timigissaqqittalissagaluarunik toqqaqquneqarnikuupput patsisaasinnaasut pingaarnert pingasut suussanersut taaqqullugit.

Ttakutitassiaq 25-imi takuneqarsinnaasutut kajumilersinnaanermut peqqutaanerpaajuvoq timip sungiusarnissaa (29 pct.). Inersimasut tallimaagaangamik ataatsip taasarpaa piffissamik allanngorartitsisinaanissaq pisariaqartillugu, tassa namminneq piffissaqarnermikkut timigissarsinnaanerusullutik, tassa ulluinnarminnut ulapaarfiusunut tulluuttunngortillugu timersorusullutik. Qaammatini kingullerni 12-imi timersortannginnermut patsit piffissaqannginnermik taasisimanermut tulluuttorujussuuvoq. Maluginiagassaavorli taamaallaat 4 pct.-it aallutassamik najugarisaminnut/ilinniarminnut/suliffimminnut qanittuunissaa pingaartimmassuk, ulluinnarni ulapaarnerminnut tulluunnerussamat. Tassani eqqaamaneqassaaq Kalaallit Nunaanni illoqarfinni/nunaqarfinni amerlanerpaani suna tamarmi 'qanimmat'. Ikinnerusut pingaartinnerarpaat (14 pct.), allanik peqateqarnissaaq aamalu angusat pitsanngortinnissaasa pingaaruteqarnerat.

Takutitassiaq 25: Timersortalernissamut/timigissartalernissamut pilerinarsaataasinnaasut, pct.

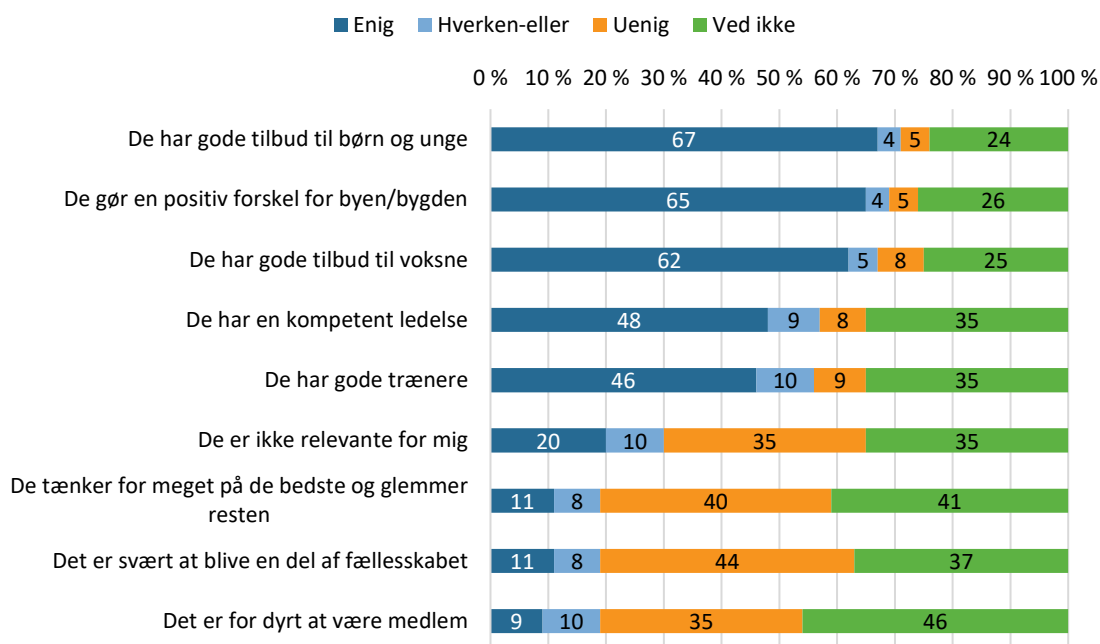
Apeqqummut uunga 'Timersortalissagalaruit/timigissartalissagalaruit pingaartitatit pingasut toqqakkit'-mut tunngatillugu takutitassiaq. (n=152).

Timersoqatigiiffinnut inersimasut qanoq isumaqarpat?

Inersimasut akornganni timersoqatigiiffinnut tunngatillugu iluarisimaarinnittoqarpoq. Apeqqutit akissuteqartunut tamanut apeqqutigineqarput (imaappoq timersortartunut timersornerlu ajortunut).

Inersimasut pingasuugaangamik marluk (67 pct.) meeqqanut inuusuttunullu neqeroorutaasunik iluarisimaarinnittuupput, 62 pct.-it inersimasunut neqeroorutaasunut iluarisimaarinnittuusut (takuuk takutitassiaq 26). Aammattaaq 65 pct.-it isumaqarput timersoqatigiiffiit illoqarfimmi pitsaasunik sunniuteqartartut, 48 pct.-it oqaatigaat timersoqatigiiffiit pikkorissunik aqunneqartut, 46 pct.-it isumaqartut timersoqatigiiffiit sungiusaasugissuusut. Taamaakkaluartoq inersimasut tallimaagaangamik ataatsip imminnut tulluutinngitsutut naliliiffigivai.

Takutitassiaq 26: Timersoqatigiiffinnut isiginneriaaseq, pct.

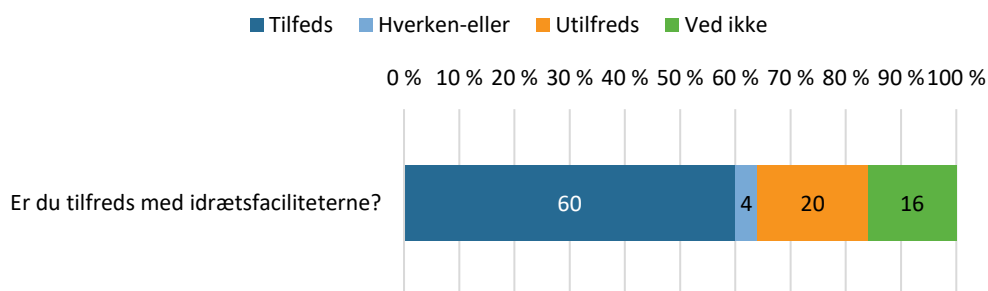
Apeqquummit uuminnga 'Timersoqatigiiffiit najukkanniittut ataatsimoorussamik qanoq isumaqarfigaagit?' aallaveqarluni takutitassiaq suliaavoq (n=864). Akissutit 'Isumaqataalluinnarpunga' aammalu 'Isumaqataavunga' katunneqarput imaasitillugit 'Isumaqataavunga', akissutillu 'Isumaqataanngilluinnarpunga' aammalu 'Isumaqataanngilanga' katunneqarput 'Isumaqataanngilanga'-mut.

Timersornermut atortunut inersimasut qanoq isumaqarpat?

Akisut tamarmik uani aperineqarput najugaqarfigisaminni timersornermut atortunut qanoq isumaqarnerisut, taakkua affai sinnerlugit amerlatigisut (60 pct.) atortunik iluarsiimaarinnippit, tallimaagaangata ataaseq naammagisimaarinninngitsoq (takutitassiaq 27).

Arlallit aamma isumaqarfiginagit allapput (16 pct.). Timersornermut atortunik isummerusunngitsut akornganni timersorneq ajortut amerlanerujussuupput. Imaassinnaavoq timersorneq ajortut timersuutit qanoq issusaat ilisimasaqarfiginnginnamikkit taamatut akisut, imaluunniit timersornermut atortut imminnut attuumassuteqanngimmata.

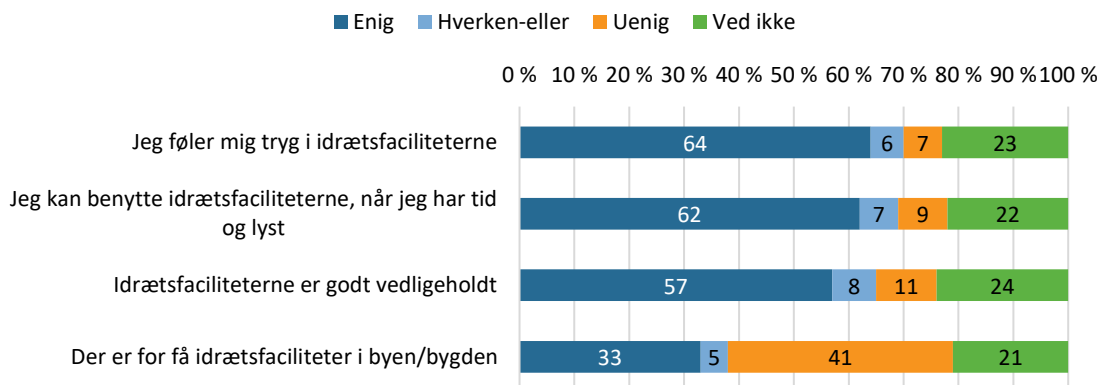
Takutitassiaq 27: Timersornermut atortunik iluarisimaarinnineq, pct.

Apeqquummit uuminnga 'Timersornermut atortut iluarisimaaraagit?' akissutit malillugit takutitassiaq (n=864). Akissutit 'Iluarisimaarinnilluinnarpunga' aammalu 'Iluarisimaarinnippunga' katunneqarput 'Iluarisimaarinnippunga'-mut, Taava 'Naammagisimaarinninngqaanga' aammalu 'Naammagisimaarinninngilanga' katunneqarput imaasillugit 'Naammagisimaarinninngilanga'. Kategorierne 'Meget tilfreds' og 'Tilfreds' er slået sammen til kategorien 'Tilfreds', mens kategorierne 'Meget utilfreds' og 'Utilfreds' er slået sammen til kategorien 'Utilfreds'.

Asseq assigiinngiaarnerusutut ilisikkumallugu itisilerlugu aperisoqaqqippoq timersornermut atortunik iluarisimaarinninnermut tunngasumik. (takusassiaq 28). Affai sinnerlugit iluarisimaarinnippu angujuminarneranut aserfallatsaaliinermullu tunngasutigut, atortullu toqqissisimanarnerinut iluarisimaarinnittoqaqaaq. Illoqarfimmili/nunaqarfimmili timersornermut atortut amerlassusaannut tunngatillugu akissutit imminnut assortorput, 33 pct.-ii isumaqarput aallutassakippallaartoq, 41 pct. Isumaqarput amerlassusaat naammattut.

Takusassiaq 28: Timersornermut atortunut isummerneq, pct.

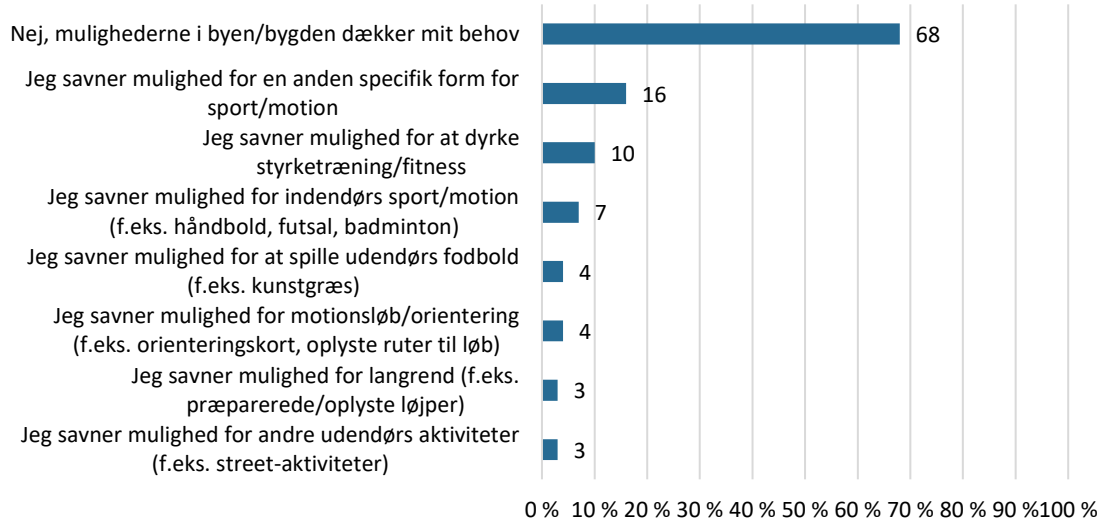

Apeqquummit uuminnga 'Najugaqarfinni timersornermut tunngatillugu neqeroorutaasut qanoq igaagit?' akissutit takusassiarineqarneri (n=864). Akissutit '*Isumaqaataaqaanga' aammalu 'Isumaqaataavunga' katunneqarput 'Isumaqaataavunga'-mut, akissutit 'Isumaqaataanngqaanga' aammalu 'Isumaqaataanngilanga' katunneqarput 'Isumaqaataanngilanga'-mut.

Timersornermut atortunut isummat – aammalu neqeroorutaasunut – misissuinermit apeqquummit allamit allanngorartinneqalaarput: 'Aallutassaqaarpa illit aallukkusukkaluarlugu najugaqarfigisanni aallussinnaanngisannik?', taakkua 68 pct. -ii akippu illoqarfigisaminni/nunaqarfigisaminni pisariaqartitatik tamakkerneqarsimasut (takutitassiaq 29). Aammali 16 pct.-it timersuummik/timigissaammik aalajangersimasumik maqaasisaqaarput, 9 pct.-it qasujaallisarsinnaaneq fitnessilu maqaasivaat, akisut 7 pct.-iisa maqaasigaat illuq

iluani timersorsinnaaneq/timigissarsinnaaneq (soorlu assammik arsarneq, illup iluani arsarneq aammalu sulorarneq).

Takutitassiaq 29: Najugaqarfigisanni aallukkusutat aallunneqarsinnaangitsut?

Apeqummit uuminnga 'Aallutaqarusukkualuarpit najugarisanni aallunneqarsinnaangitsunik?' akissutit takutitassiami takuneqarsinnaapput (n=864).

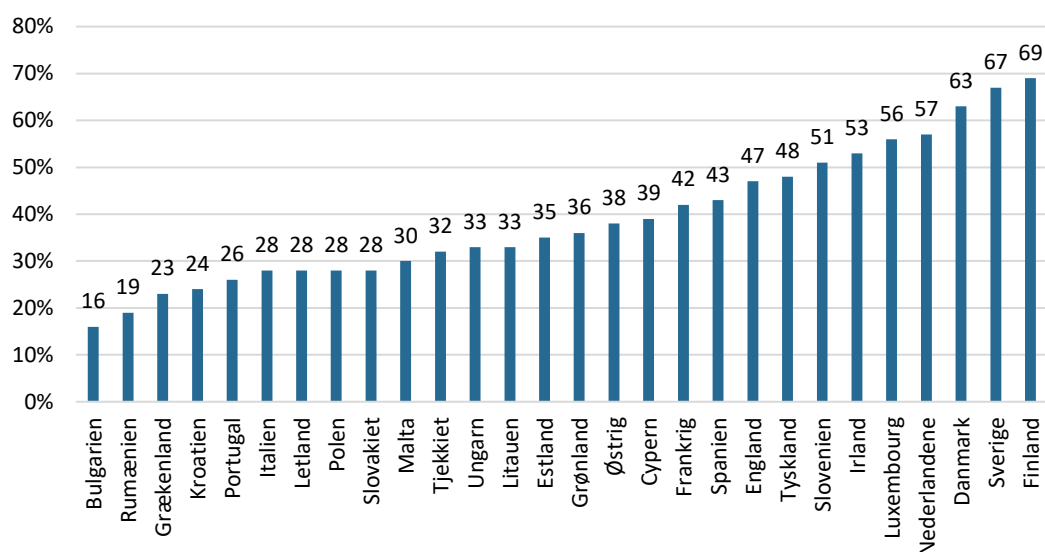
Kalaallit Nunaanni timersortartut nunanut allanut sanilliunneri

Kalaallit Nunaanni timersornerit peqataaffigineqartarneri nunanut allanut sanilliukkaanni qanoq ippat? Amerlappat ikippalluunniit?

Apeqqutit taakkua akineqarsinnaapput nunani tamalaani misissuinerit sanillersuussinerit (Eurobarometer, 2017) tassa timersornerit peqataaffiginninnerit misissorneqarnerisa angusaat aallaavigalugit. Tassa uuma apeqqutip akissutaanut attuumassuteqartarpoq: 'Nalinginnaasumik timersortarpiit/timigissartarpiit?'

takutitassiaq 30-imi takuneqarsinnaasumisut Kalaallit Nunaat europami nunanut allanut sanilliukkaanni appasinnerpaanut ilaavoq, taamaattorli europami kujallermiittunit kangianeersuniillu qaffasinnerusumik inisssimalluni. Inerneranili eqqarsaatigisariaqarpoq nunat ilaanni suut timersuutitut/timigissaatitut isigineqassanersut assigiinngissuteqarmata.

Takutitassiaq 30: Europami naatsorsueriaaseq malillugu nunanut allanut naleqqersuunneq

Akissut 'Aap' apeqqummut 'Nalinginnaasumik timersortarpit/timigissartarpit?' akissutit nunani allani timersortartunut nallersuunneqarneri (Eurobarometer 2017). Nunani allani akissutit 'regularly' imaluunniit 'with some regularity' katunneqarnikuupput apeqqummut uunga 'How often do you exercise or play sport?'.

Inersimasut akorngammi piumassutsimik ikiuuttarnerit qanoq ippat?

Innuttaasunik misissuititsinermut tunngatillugu aallaqqaasiummi taaneqarpoq inersimasut akorngammi piumassutsimik ikiuuttarnerit aamma apeqquteqarfigineqarsimasut, uanilu immikkoortumi tamanna paasissutissiissutigineqassaaq.

Inersimasut 15 pct.-ii timersoqatigiiffii peqatigiiffiini aallutaqartarput, 10 pct-it ilaasortaaginnartut peqataassanattilli. Ilaasortat peqataalluartut peqatigiiffimmi suliniarnermut akuli-usimalluarput, ilaasortaaginnartut taamaallaat akiliiginnartartuusut. Inersimasut 5 pct.-ii ataatsimeeqataasarput, 3 pct.-it piumassutsiminnik sungiusaasartut 2 pct.-ii piumassutsiminnik aqutsisuusut. (takuuk nalunaarsuiffik 9).

Timersoqatigiiffimmi ilaasortat ikiuuttartut (15 pct.) kisitsisinit allaanerupput, tassani ersikkaluarami inersimasut 44 pct.-ii ikinnerpaamik timersoqatigiiffimmi ataatsimi ukiuni kingullerni aallussisimasut. Tamatumunnga patsisaasinnaavoq, apeqqutigineqartoq mas-sakkut inissisimanermut tunngasuummat. Apeqqullu aamma ikiuuttarluni ilaasortaaner-mut, akiliiginnartarlunilu ilaasortaaner-mut avinneqarnikuugami.

Angutit arnaningarnit timersoqatigiiffiit peqatigiiffiini ikiuunnerusarput, utoqqaanerit (55it sinnerlugit ukiullit) ikiuutinnginnerusarput eqimattanut allanut nalunaarsorneqarsi-masunut naleqqiullutik. Meeqqat mikineranni timersornerannut/timigissarnerannut anga-joqqaat piumassutsiminnik ikiuukkusunnerusarnerat tassani peqqutaasinnaavoq.

Nalunaarsuiffik 9: Inersimasut piumassutsiminnik ikiuuttartut amerlassusaat, pct.

	Katil-lugit	Suaassuseq		Ukiut			Katil-lugit 2015
		Angutit	Arnat	16-35	36-55	55-inik utoqqaanerit	
Iliuseqartarlunga ilaasortaavunga	15	17	12	15	17	11	11
Akiliiginnartarpunga	10	11	10	10	12	10	15
Ataatsimiinnernut peqataasarpunga	5	6	4	4	6	5	9
Piumassutsinnik sungiusaasarpunga	3	3	3	2	4	3	3
Piumassutsinnik aqutsisuvunga	2	2	1	1	2	2	2
Allanik piumassutsinnik suliaqarpunga	5	5	5	5	5	5	5

Nalunaarsuiffimmi inersimasut qassit piumassutsiminnik peqatigiiffilerisarnersut takuneqarsinnaavoq 2015-imi (n=863) aammalu 2019-imi (n=864) aammalu 2019-imi suaasutsit ukiullu akimorlugit.

2015-imut naleqqiullugu ilaasortat pimoorussisut amerliallassimapput, ilaasortat akiliiginartartut ikileriarsimasut. Aamma ataatsimiinnernut peqataasartut ikileriarsimapput, 2015-imumulli sanilliullugu piumassutsiminnik sungiusaasartut, aqutsisut inersimasullu allanik piumassutsiminnik suliaqartartut taamaaginnarsimapput.

nalunaarsuiffik 10-mi piumassutsiminnik suliaqartartut pingasunut avinneqarput: 1) atavartumik piumassutsiminnik sungiusaasartut aammalu/ imaluunniit timersoqatigiiffinni aqutsisut, timersoqatigiiffiup ulluinnarni ingerlanneqarneranut aallutaanullu peqataasartut; 2) qaqutiguunerusoq piumassutsiminnik ikiuuttartut, soorlu aaqqissuussisooqaraangat ikiuuttartut; 3) piumassutsiminnik aallussisut timersornerinnaanngitsukkut. Takussutissiaq tamakkissagaanni, ikittuarannguit aalaakkaasumik ikiuuttartuupput (4 pct.). Illuatungaatigut amerlanerujussuit qaqutiguunerusoq ikiuuttartuullutik (29 pct.) imaluunniit timersornermuunngitsoq allani piumassutsiminnik suliaqartarlutik 35 pct.). Maluginiarneqartariaqarpoq inersimasut 55-it sinnerlugit ukiullit innuttaasunut allatut ukiulinnut sanilliukkaanni assigiinngitsunik piumassutsiminnik ikiuuttartuummata (timersornerinnaanngitsumi). Nassuiaataasinnaavoq utoqqalinersiallit piumassutsiminnik ikiuunnissaminnut piffissaqarnerusarnerat.

Qaqutigoornerusoq ikiuuttartut eqqarsaatigalugit ajornannginnerusimassaaq atavartuunngitsumik pisussaaffeqanngitsumillu piumassutsimik suliaqarnissaq akuersaassallugu, aqutsisuunerminngarnit sungiusaasuunerminngarniillu.

Nalunaarsuiffik 10: Piumassutsiminnik ikiuuttartut amerlassusaat

	Katil-lugit	Suaassuseq		Ukiut			Katil-lugu 2015
		Angutit	Arnat	16-35	36-55	55-inik utoqqaane-rit	
Ataavartumik ikiuuttartut	4	4	4	3	5	4	4
Aalajangersimannngitsumik ikiuuttartut	29	33	25	29	30	27	23
Piumassutsiminnik ikiuuttartut assiginngitsuni (timersorerunngitsumi)	35	37	32	27	35	46	-

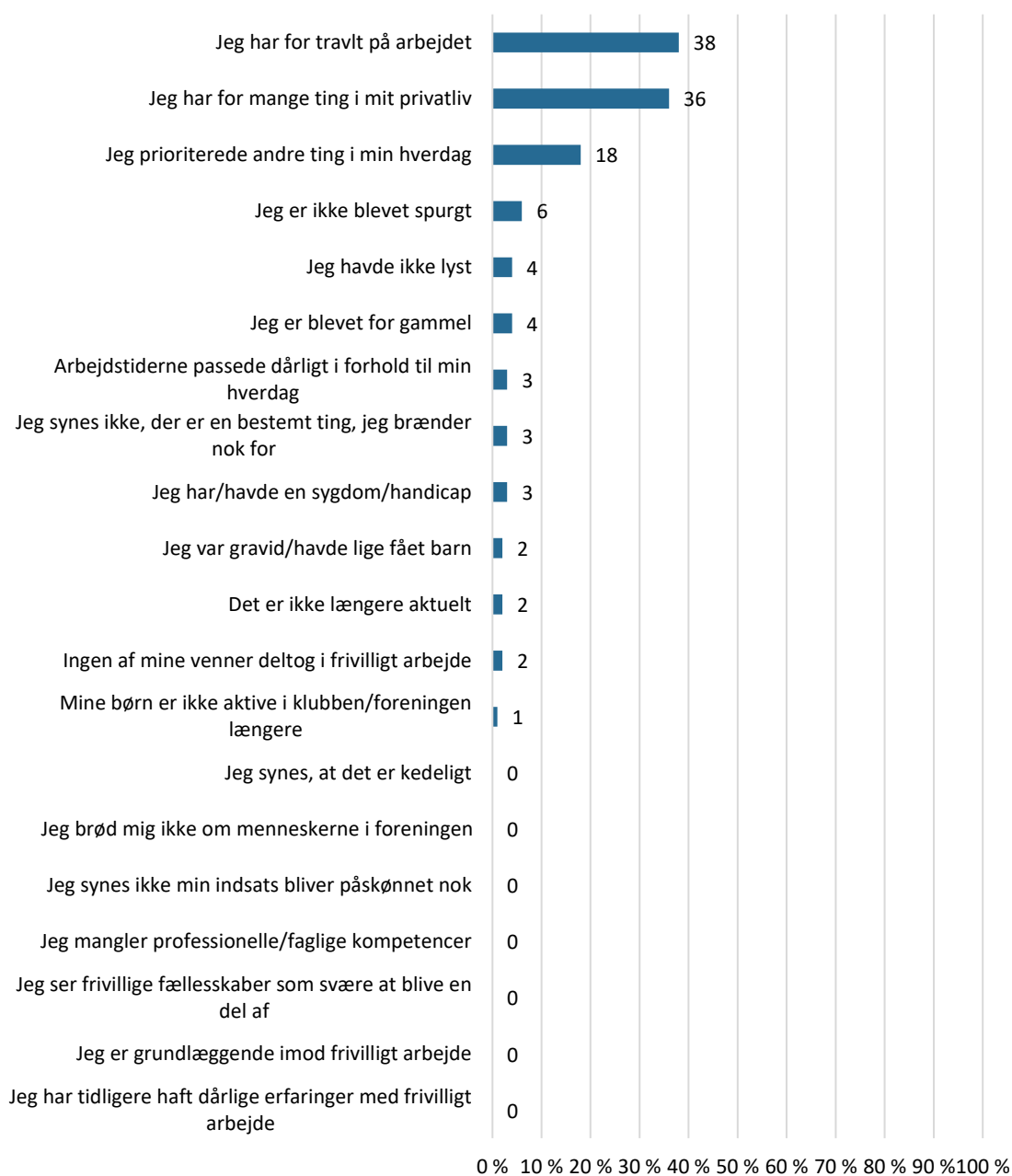
Nalunaarsuiffiup takutippaa inersimasut ataavarnerusumik piumassutsiminnik ikiuuttartut, qaqutigullu aalajangersimannngitsumik ikiuuttartut, allanilu piumassutsiminnik sulisartut (timersorerunngitsumi) katinneri 2015-imi (n=863) aammalu 2019-imi (n=864) kiisalu 2019-imi suaassutsit ukiullu akimorlugit. Maluginiarneqassaaq 2015-imi piumassutsiminnik ikiuuttartut (timersorerinnaanngitsumi) 2015imi misissuineri ilaatinneqanngimmata.

Sooq-una inersimasut piumassutsiminnik suliaqarneq ajortut?

Qulaani inernerisa misissugassaqqitsilerpaa, piumassutsimik suliaqarnissamut suut aporfiusarnersut paasiniarnissaat. Apeqquut akisunut apeqqutigineqarpoq, piffissaligaanngitsumik piumassutsiminnik timersorerup/timigisarnerullu tungaatigut suliaqarsimannngitsunut (imaappoq taakkua 71 pct.-it nalunaarsuiffimmi 10-mi aalajangersimannngitsumik ikiuussimannngitsunut – tassa akissuteqartut 619-it nalinginut apeqqutigineqarpoq).

Tassani aamma piffissaqaninneq patsisit annerpaartaraat (takuuk takutitassiaq 31). 38 pct.-erujussui suliffiminni ulapippallaaqaat, 36 pct. Nammineq suliaqarpallaaqaat, taavalu 18 pct. allanik pingaarnersiusariaqarsimapput. Ikittuararsuit allanik patsiseqarnerarput. 6 pct.-iisali oqaatigaat aperineqarsimanatit, taamaallaallu 5 pct. akipput soqutiginninnginnamik taamaattoqartoq.

Takutitassiaq 31: Piumassutsimik suliaqanginnermut patsisaasut, pct.

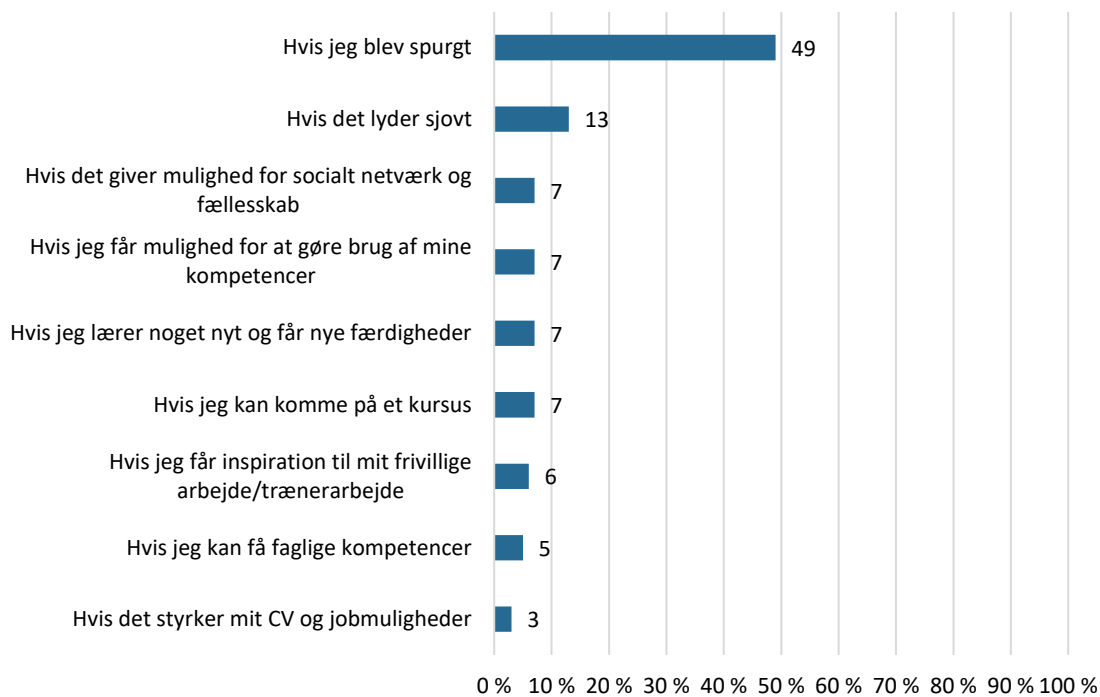
Apeqummit 'Sooq ukiuni kingullerni piumassutsinnik suliaqarsimangilatit'-mut akissutit. (n=619).

Qulaaniittoq paasiniassagaanni akissuteqartut akornganni piumassutsiminnik suliaqartartut amerlanerulersinnissaannut tunngatillugu qitiusorujussuarmik apeqqutaavoq, qaqutigut pisunut ikiuuttarsimanginnerinut tunngasoq, soorlu nalunaarsuiffik 10-mi taaneqareersutut.

Aallaqqaasiutitut aperineqarput siunissami qaninnermi piumassutsiminnik ikiuunnisaminut soqutiginninersut, tamatumunnga 59 pct. akipput 'aap'-imik. Tamatuma kingorna aperineqarput piumassutsiminnik suliaqassagunik qanoq iliortoqassanersoq (takuuk

takussutissiaq 32). Tassani 49 pct. akipput, aperineqarnissartik apeqqutaaginnartoq. Taakua qaavatigut 13 pct. akipput, piumassutsiminnik sulisinnaanissaq akuersaassagaluarlugu, nuannerpasissappat. Ikinnerit piumassuseqassagunik suut kajumittitsilissanersut ilannguffigaat, tassalu inoqatinik attaveqarlualernissaq aammalu piginnaasanik anner-tusaanissaq. Taamaattumik inersimasut akornnganni piumassutsimik sulisussat amerlinis-saannut periarfissaqarpoq, peqatigiiffiit tamatumunnga namminneq suliniuteqaraluarpata.

Takussutissiaq 32: Piumassutsiminnik sulisoqalissappat kajumissutaalersussat, pct.

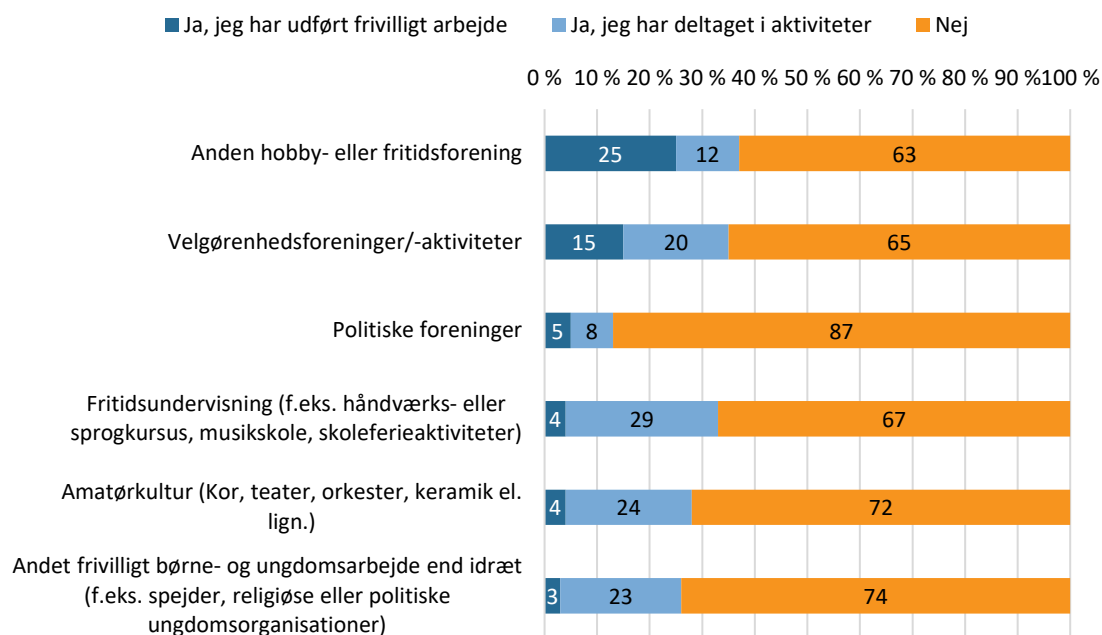
Apeqqummut 'Piumassutsimik sulissaguit suut kaammattuutaassappat?' akissutit takussutissiarineqarneri (n=619).

Sunngiffimmi aallutassat timersornerup/timigissarnerup saniatigut

Inersimasut sunngiffimminni sammisartagaat pillugit aamma paasiniaasoqarpoq, timersornermut/timigissarnermut attuumassuteqanngitsunut tunngasutigut. Aperineqartut tamarmik taassuminnga aperineqarput.

Takusassiaq 33-ip ersersippaa, inersimasut sisamaagaangata ataatsimik ikinnerusut piumassutsiminnik suliaqartarsimasut imaluunniit aallutanut allatorneqarsimasunut peqataasarsimasut. Assersuutitut akisut 87 pct.-ii piumassutsiminnik suliaqarsimanersut politikimulluunniit tunngasumik peqatigiiffilerisimanersut aperineqaramik 'naamik' allappaat.

Takusassiaq 33: Sunngiffimmi aallutat timersornerup/timigissarnerup avataaniittut, pct.

Apeqquummit 'Qaammatit kingulliit 12-it ingerlanerini ukua arlaannik suleqataasimavit?' akissutigineqartut allattorsimaneri (n=864).

Eqikkaaneq

Inersimasut quliugaangamik sisamat (36 pct.-ingajai) Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik timersortarput/timigissartarput, taamaalilluni Kalaallit Nunaat europami nunani allanit appasinnerusumik inissippoq, taamaakkaluartorli europap kujataatungaaniittunit kangianiittuniillu qaffasinnerusumik inissilluni. Arnat angutillu aallussaqtartarnerat naligiippoq, ukioqqortusiartornerli ilutigalugu timersornermut peqataasarnerit ikiliartortarput, utoqqaanerpaat (55-it qaangerlugit ukiullit) aalannginnerpaajusarput.

Inersimasut quliugaangamik arfineq-pingasut (82 pct.) akipput ukiuni kingullerni aalaakkaasumik ataasiinnarmik aallutaqarsimallutik. Inersimasunik aallunneqarnerpaajupput isikkamik arsarnerit (28 pct.), pisunnerit/pisuttuarnerit (26 pct.) arpannerillu (21 pct.). - Periutsit immikkoortui sisamat aallunniarneqartut annertungaatsiartumik peqataaffigineqartarput. Timersornermik aallussisartut 2015-imi 29 pct-miit 2019/2020-imi 36 pct-mut qaffariarsimapput.

Inersimasut timersortartut annerusumik nammineq timersornissartik aaqqissortarpaat. (74 pct.), timersoqatigiiffiit peqatigiiffiit peqataasartunit malinneqarlutik (44 pct.). Angutit timersortartut arnanit peqatigiiffimmi timersortartunit/timigissartartunit marloriaammik amerlanerupput, timigissartarfinnullu namminerisamik pigineqartunut timigissariartarnerit inuusunnernit ornigineqarnerpaajupput (16-35 år).

Aalariaatsit allat, nalinginnaasumik timersuutitut timigissarnertullu isigineqarneq ajortut timersortartunit timersornerlu ajortunit aallunneqartaqaat. Affai sinnerlugit amerlatigisut

pisullutik ornitartik ornittarpaat (64 pct.), timimik atuilluartumik illulerisarpur (63 pct.), imaluunniit timimik atuingaatsiarfiusumik suliffeqarpur (60 pct.). Aamma inersimasut quliugaangamik sisamat (38 pct.) sulinerminni timiminnik atuisarpur.

Kalaallit Nunaanni inersimasut timersortannginnerannut/timigissartannginnerannut patsisit pingaarnersaraat piffissaqannginneq. Inersimasut sulinissartik, ilaqutserinissartik allanilluunniit sunngiffimminni aallutaqarnissartik salliuttarpaat. Inersimasulli timer-sorneq ajortut affaasa oqaatigaat, timersulernissaq soqutigalugu. Tassungalugu tunngatillugu piffissamik nikerartinneqarsinnaasumik atuilluni timigissarfiusinnaasut ujartorneqarpur, timigissarnissaq ulapaarnermut tulluarsarneqarsinnaanngorniassamat.

Inersimasut timersoqatigiit peqatigiiffiinik timersornermullu atortunik iluarisimaarinnipput. Inersimasut misissuinermi peqataasut affai sinnerlugit oqarpur, illoqarfimminni/nu-naqarfimminni pisariaqartitatik aallussinnaallugit (61 pct.).

Inersimasut taallimaagaangamik ataatsimik ikinnerit timersortartut peqatigiiffiini pimoorussillutik ilaasortaappur (15 pct.), tassanilu angutit arnanit amerlanerujussuappur.

Inersimasut piumassutsimik suliniartartut ikinnerpaajupput utoqqaanerusut akornganni (55-it qaangerlugit ukiulinni) inersimasullu 36-55-inik ukiullit akornganni piumassutsiminnik suliaqartartut amerlanerpaajupput. 2015-imut sanilliullugu piumassutsiminnik suliaqartartut amerleriarsimappur, inersimasut pimoorussillutik ilaasortaasimagamik, inersimasullu amerlanerit aalajangersimangitsumik piumassutsiminnik ilaannikkut ikiuuttalersimagamik. Kalaallit Nunaanni inersimasut piumassutsiminnik suliaqannginnerannut patsisaanerpaajuvoq piffissaqannginneq. Inersimasut affai sinnerlugit amerlassusillit, piumassutsiminnik suliaqanngitsut, oqarpur siunissami piumassutsiminnik suliaqartunut ikiuussinnaallutik. Taakkunani affangajaat (49 pct.), ikiuuttussanik amigaaqartoqassapat aperineqariaannaanerarpur. Taamaattumik piumassutsiminnik suliaqartut amerlinissaannut periarfissaqarluarpasippoq.

Atuakkat atorneqartut

Asserhøj, T. V. & P. Forsberg (2015): *Idræt i Grønland – status, udfordringer og udviklingspotentialer*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Grønlands Statistik (2019): *Statistisk Årbog 2019*. Tilgængelig på: <http://www.stat.gl/default.asp?lang=da>

Pilgaard, M. & S. Rask (2016): *Danskernes motions- og sportsvaner 2016*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Storm, R. K., M. Eske & P. Forsberg (2020): *Grønlands idræt i bevægelse: Strategi, konkretisering og evalueringsmål*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut

Europa-Kommissionen (2017): *Special Eurobarometer 472 – Sport and Physical Activity*.

Ilanngussaq A: Periuutsit paasisutissallu tunngavigi- neqartut

Kalaallit Nunaanni meeqqanik inersimasunillu misissuineramik nalunaarusiaq aallaaveqarpoq. Misissuinerimi sinniisuusinnaasunut apeqquteqarniarluni, meeqqanut (7-15-inik ukiulinnut) inersimasunullu (16 qaangerlugit ukiulinnut) nassiussorneqarsimavoq, 2019-imi septembarip aallartinnerata nalaaniit 2019-imi oktobarip naalernerata tungaanut ⁸. Misiliillunilu misissuineq annertunerulersinniarlugu aamma novembar 2019-imi 2020-imilu januaarip naalernerata tungaanut nukingisarisimavoq. Ilaatigut oqarasuaatik-kut sianertarluni aammalu Kalaallit Nunaanni atuarfeqarfiit aqqutigalugit, meeqqat atuarnerisa nalaanni akissuteqartinneqartarsimapput.

Atuarfiit 72-iusut akornganni 36-it misissuinermit peqataasimapput, taamaasilluni meeqqat 470-it akissutaat tiguneqarsimallutik. Inersimasunit 2.804-inik nassitsiffigineqartunit 864-it akissuteqarsimapput, tassa 31 pct-it akissuteqarsimallutik.

Meeqqanit inersimasunillu akissutit immikkoortinneqarnerini equngasoqarpoq. Tamanna takuneqarsinnaavoq, Kalaallit Nunaanni inuttaasut amerlassusaannut Kalaallit Nunatta Naatsorsueqqissaartarfianit kisitsisit assersuusiorfiggisaanni. (takuuk ilanngussaq B).

Taamaattumillu paasisutissani tunngavigineqarput meeqqat najugaqarfii (illoqarfik/nunaqarfik). Inersimasuni suaassuseq, ukiut najugaqarfillu (illoqarfik/nunaqarfik) oqimaa-lutaasimapput.⁹ Taamaalilluni misiliutinik tigusilluni misissuinerit innuttaasut katinneqarnerannut tulluunnerulersinneqarpoq.¹⁰

⁸ Maluginiarneqartariaqarpoq uani nalunaarusiami aammalu 2015-imi nalunaarusiami (Asserhøj og Forsberg, 2015) meeqqanut inersimasunullu tunngasut assigiinngimmata, taamaattumillu nalunaarusiat taakua marluk toqqaannartumik imminnut assersuunneqarsinnaanngillat. Allannguisoqarsimavoq tigusilluni misissuinerimi sapinngisamik amerlassutsit naammattut assigiiaartullu pissarsiarineqarnissaat siu-nertaralugu, ukiunillu immikkoortiterineq aallartinneqartoq pissutigalugu.

⁹ Agguataarneqarnerit pingaarnersiuisoqarnerata siuliani kingornalu pisimasoq ilanngussaq B-mi taku-neqarsinnaavoq.

¹⁰ Maluginiassallugu pingaaruteqarpoq, meeqqanut tunngasuni tigulaarineq allanngorartorujussuummat tigulaarinerimi naleqqersuineq piviusumik isiginnittaatsimut naleqqersuunniarneqarami. Meeqqani min-nermi misissugassatut tigusat ikinnerujussuat tamatumani patsisaavoq.

Ilanngussaq B: Inuiaqatigiit katiterneqarnerinik naleqqersuineq sioqqullugu kingornalu

Nalunaarsuiffik 11: Innuttaasut katiterneqarnerat meeqqat akornganni naleqqersuineq sioqqullugu kingornalu, pct.

	Naleqqersuineq sioqqullugu	Naleqqersuinerup kingorna	Amerlassutsit
Suiaassuseq			
Nukappiaqqat	50	50	52
Niviarsiaqqat	50	50	48
Ukiut			
9-12	49	48	57
13-15	51	52	43
Najugarfik			
Illoqarfik	79	86	86
Nunaqarfik	21	14	14

Tigulaagaq najugarisamat naleqqersuunneqarpoq (illoqarfimmut/nunaqarfimmut). Nalunaarsuiffiup takutippaa innuttaasut katiternerat naleqqersuineq sioqqullugu (n=470), kingornalu (n=470) kalaallilu amerlassusaat (n=5.322).

Nalunaarsuiffik 12: Inuiaqatigiit katitigaanerat inersimasut akornganni naleqqersuineq sioqqullugu kingornalu, pct.

	Naleqqersuineq sioqqullugu	Naleqqersinerup kingorna	Amerlassutsit
Suiaassuseq			
Angutit	49	51	53
Arnat	51	49	47
Ukiut			
16-35	28	38	39
36-55	39	35	35
55inik amerlanerit	33	26	26
Najugaqarfik			
Illoqarfik	74	87	88
Nunaqarfik	26	13	12

Misiliilluni tigusinermi pingaartinneqarput suiaassuseq ukiut najugarisarlu. Nalunaarsuiffiup takutippaa innuttaasut katitigaanerat naleqqersuisoqannginnerani (n=864), naleqqersuereernerullu kingorna (n=864) kalaallilu amerlassusaat (n=43.327).

